This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

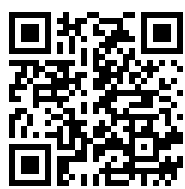

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY
A 000 053 608 6

Digitized by Google

47

630,—

Pjesnički prvijenci

Ivana Lepušića.

Cijena knjizi 1 forinta.

A 233.

Sarajevo.
Naklada pjesnikova.

Dionička tiskara u Zagrebu.
1888.

Digitized by Google

Digitized by Google

Sarajevu.

Ljepo li si b'jelo Sarajevo,
Tko te vidje — pa ti ne bi pjevô?
Bilo rano ili bilo kasno —
Veselo si Sarajevo krasno!

S triju' stranâ opasa te brdo,
A domovi kano b'jelo krdo,
Kad se ovce na popasak dadu
Po obroncim' po tananu ladu.

Po vrletim' i po hridinama
Drijen cvate povrh tvrda kama,
A jorgovan — ružice cvatuće
Miloduhom napuniše kuće.

A na hridi kroz okance malo
B'jelo lice sunce obasjalo,
Pa iz grla tananoga pjeva
Divno čedo grada Sarajeva.

Do sto grla grlu se odziva,
Pjesme teku sve iz grla živa,
A tambure zvučne zazvonile:
Zdrave bile sarajevske vile!

2049103
Digitized by Google

A Trebević kano starac s'jedi
Po dolini Božja čuda gledi:
Gdje no grane širi voće cvjetno —
Gdje no sve je veselo i sretno.

Gdje Miljacka voda srebro-pjena
Vijuga se izmed strmih st'jena —
Pod Bendbašom poput srebren-pasa
Kroza srce grada se talasa.

Pa u polje sarajevsko skrene —
Gdje no bajni humci se zelene,
Gdje iz srca Igmana ponosna
Tuj izvire bujna r'jeka Bosna.

Što se otet Trebeviću ne da —
Igman starac sav uzhićen gleda:
Gdje sa Bosnom ljubi se Miljacka —
Bože, složi tako srca bracka!

Sarajevo, grade ponositi!
Bog te svijem ljepotam' nakiti,
Sve te štuje veliko i malo:
Budi rodu sjajno ogledalo!

U Sarajevu, 1. maja 1887.

Digitized by Google

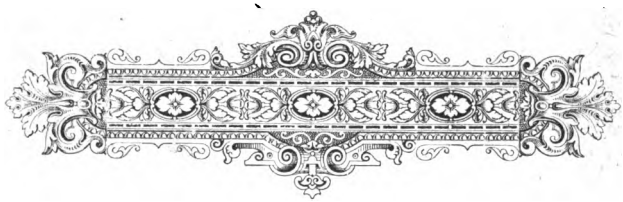

Crven-kapi.

Crven-kapo — diko moja —
Starinskoga kroja!
Izpod tebe vedro čelo
Junačko i smjelo;
Oko bistro, puno milja —
Nepromašno cilja;
Usta zbiljna, gromoreća
I ljubko zboreća:
Ne ćeš kapo — diko moja —
Prom'jeniti kroja,
Dok Bošnjaci zbore r'jekom —
Materinim ml'jekom!

U Banjojluci 1886.

Digitized by Google

Jataganu.

Oj aždaho — ljuti jatagane!
Kolike si zadô težke rane,
Koliko si otvorio vrela —
Krvi vrela iz nevina t'jela,
Kol'ko majka zavio u crno —
Nikad n'jesi, junače, posrno!

Na mejdanu uv'jek bojnik prvi,
Uv'jek b'jesan — uv'jek žedan krvi,
Prepun ljutih paklenih iskara
Trgô majci srce iz njedarâ,
Otimljući jedino joj čedo . . .
Bog je plako — kada no je gledo.

Koliko ti zamjerahu ljudi,
Što si raji sasjecao grudi;
Kad si b'jesan jednom zamaho se,
Kô što trava pada izpod kose
Trup za trupom rušio si — kleti —
Po ravninam' i strmoj vrleti!

Digitized by Google

Zvečio si b'jesan sve do juče,
A sad šutiš, iz planine vuče! —
Drhtneš jošte kad kad o duvaru,
Željan pjesmu ponoviti staru;
Odletiše strvni gavranovi — —
Brat se bratu oko vrata ovi.

Kad brat pišti i njegova djeca,
Mene boli, moja žena jeca,
Ne žalih ja, dokle ne znah što je,
Al si srce razs'jecao moje.
Da se stare ne ponove rane —
Opraštaj se sv'jetom jatagane!

Već te Pliva u svoj vrtlog zove,
Gdje u Vrbas pada u slapove —
— Pljusk! — čuj, koli — na rastanku pljesnu!
Smirit ćeš se u vrtlogu t'jesnu —
Proguto te vrtlog već šumeći —
Ne ćeš braće, jatagane, sjeći!

Padaj Plivo preko strmih st'jena,
Ne krvava — veće srebropjena!
Oj Vrbase, r'jeko mila, teci,
Pa na ušću braći preko reci:
Da smo jednim odojeni ml'jekom,
Složna braća ostat ćemo v'jekom!

Digitized by Google

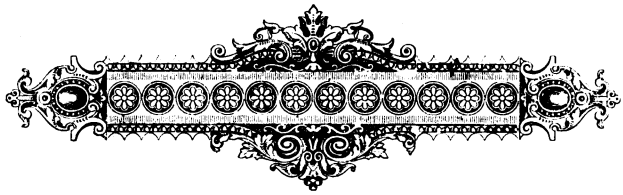

Malim puškam.

Puške moje babom darovane —
Smrtne c'jevi srmom okovane!
O čiviji smiriste se mirno,
Osam godin' već vas n'jesam dirno, —
Jal' na razboj kretat vam se ne će,
Jal' ni bojne nema više sreće!?

Još pred srnom bjegao bi plahom,
Već me bábo opasô bens'lahom,
Pa mi gromko aga progovori,
Da odjeknu žalbom gora gori:
„Žali crva i u travi mrava —
Al ne žali kaurskijeh glava!“

Za bens'lahom priviste se dvije
Uz nož, palu — kano ljute zmije;
Nahranih vas hranom iz silaha,
Pa tek pozreh iz busije vlaha —
Prosuh vatru kroz smrekove grane —
Ciknu vlaše — ma od ljute rane.

Puške moje srmom okovane!
Zac'jeliše veće one rane —

Digitized by Google

O čiviji sada mirujete;
Nema mržnje ni osvete klete,
Ne hranim vas smrtnim zalogaji —
Gladujete — prestadoše vaji!

Ma i bila braća vjere ine,
Sinovi smo jedne domovine!
Svakoj mržnji satrla se klica;
Skladnim zvucim zaigralih žicâ
Na guslama naših pradjedova
Već se javlja bratska ljubav nova!

Puške moje babom darovane!
Ako l' dušman navali sa strane,
Da nam pl'jeni domovinu b'jednu —
Bratu svome podati ću jednu,
Kano braća — u krvavom boju
Branit ćemo domovinu svoju!

U Banjojluci, 15. februara 1886.

Tumač: Bens'lah = bensilah = pripašaj od kože, za koji stavljahu Turci noževe i male puške. — Pala-e = šiljat nož (Das Stilet). — Silah-a = fišekluk (Die Patrontasche). — Čivija-e = klin, čiviluk = klinčanica.

Digitized by Google

U slavu odkrića spomenika

Njeg. Ces. Kr. Apoštol. Veličanstvu Franji Josipu I.

podignuta u Bos. Brodu dne 24. oktobra 1887.

od Bošnjakâ i Hercegovacâ u spomen prvoga koraka na bosansko zemljište.

Kad mutan oblak nadvi se nad krovom,
Prijètit ledom, gromom, vatrom stade —
Svim zlom i b'jedom — mješte blagoslovom, —
Tad narod stao čajati bez nade.

Od ladne Save pa do Durmitora
Olúja b'jesneć b'jesnih ljudskih strasti,
Od Drine plahe do Dinarskih gorâ —
Svud pr'jeteć silom zlosut oblak tmasti.

A trebevička zakukala vila
Na Trebeviću visokoj planini,
Pod javor drvom sitne suze lila,
Pomažuć plakat zdvojnoj domovini.

Pa mišlju ode u daleke strane —
Na sjever ladni kroza guste tmine,

Digitized by Google

I bolnim srcem željkovati stane:
Da zv'jezda nade na obzorju sine.

Preòkretaja čudna Bože mili!
Prek tihe Save Bog čudesa stvara,
Ko sunce, zv'jezda sinula je vili
Nad *Krunom Austro-Ugarskog' Vladara.*

S pr'jek r'jeke Save blagi vjetric dune —
I nesta mutna u zraku oblaka,
A Bosnu dičnu *Fran Josipa Krune*
Obàsja tisuć zlaćanijeh zrakâ.

Kud grmlje gusto i bujad se prela
Po bosanskijem šumam' starodavnim,
Gdje tvrda st'jena u vis se pon'jela,
Tud danas kročiš putevima ravnim.

Na domu svakom sigurna je muka;
Nanese li te put do gorskih šumâ,
Sloboda svuda, nigdje ni hajduka —
Kô posred carskog utrenika druma.

I školâ eno širom vilajeta,
Gdje mladež budna pribire se marom,
Gdje otvorena leži knjiga sv'jeta —
I svakog nudja svojim l'jepim darom.

Da narod jednom toli l'jep i dičan
Prokrči stazom napredka i znanja,
A svakom poslu i pregoru vičan —
Ne kuka ubog sa svog' neimanja.

Digitized by Google

A bratac svoga svojaka si brata,
Ne dirajući u čast mu i vjeru,
Već čovjek li je — otvaraj mu vrata —
I složno hite svi k jednome smjeru.

Tad *Vladar dobri*, prepun l'jepe sreće,
Zaželi vidjet svoje djelo krasno,
U Brodu svanu na obali veće —
Kô zorom sunce izlazeće jasno.

Pa mostom, što no pruža se nad Savom,
Kud nikad jošter *Vladareva* noga
Ne kroknu do tad', krenu *Vladar glavom*
Svom dičnom pratnjom sjajnog dvora *Svoga*.

A narod haran poniknuo nikom,
V'jek vičan štovat' svoga dobrotvora,
I zahvalnijem pokliknuo klikom,
Da gromkom jekom jeknu gori gora.

Taj poklik čuše brda i doline —
I Hercegovke i Bosanke vile;
Proletiv širom mile domovine,
Na susretu su svakog' bratimile.

„Čuj pobratime, čuj veselje novo,
Čuj pobratime, po Bogu i rodu!
Sam glavom Vladar nas je odlikovô.
Obišav zemlju u *Bosanskom Brodu!*“

„Da unučad se pozna toga sjeća,
U srcim' noseć vječnu spomen dragu,

Digitized by Google

Spomenik diž'mo od kamena steća
Na sjajne Krune presv'jetlome tragu!“

Sa svijeh stranâ obih pokrajinâ
Kamečak sitan do kamečka stiže —
I Sjajnoj Kruni harna domovina
Od steća tvrda slavni spomen diže.

Još jedno samo željkuje si vila
Sa Trebevića povrh Sarajeva:
Oj sv'jetla Kruno! Ko l' bi sretna bila —
U pozdrav *tud'jer Tebi* da zapjeva!

Bosanskoj Krajini.

Na razstanku.

Sa proplanka*) visoke planine
Gledam na 'nu zapadnu vedrinu,
Gdje no zv'jezda za zvjezdicom gine —
Kô da ruka u srce mi rinu
Oštrog mača brid od jeda ljuću:
Noć se d'jeli — — a ja na razpuću.

S Bogom ostaj, oj Krajino mila!
I meni se s tobom razstanuti —
Oh kol' kuka na Kozari vila,

*) Proplanak = planinska čistina = Das Lichte.

Digitized by Google

I nju boli ùsud pr'jeki — ljuti;
Kukam i ja jàko na razstanku —
Na osvitak žalostnome danku.

Još Vrbasa čujem šumit vale,
Što no hrle kroza Banjaluku,
Čini mi se, kô da oni žale,
Što ostavljam onu zelen luku,
Gdje na krilu posestrime vile
Pjevah srca pjesme sladke mile.

S Bogom vilo moja posestrimo!
Ti mi dade gusle javorove,
Od tebe sam sladke ćuti primô,
Osjećaja pune pjesme nove —
Uspomene mojih sretnih danâ
U djedini slavnoj Kulin-bana.

S Bogom luzi i putovi svjetni.
Što vas paše Vrbas, Sava, Una,
Gdje no moj bi boravak troljetni —
Sad vas puštam tugom srca puna:
Svaki grm vaš, dub i gorska st'jena
Bit će moja mila uspomena!

S Bogom ostaj kol'jevko lagana
Jukića nam Frana — naše dike,
Gdje ugleda svjetlost prvog dana,
A danas se broji medju mučenike —
Oj kol'jevko pusta li si laka — —
Gdje li ti si — a gdje njeg'va raka!

Digitized by Google

S Bogom ptice sladke milopojke,
Kano sunce sjalo vam se lice,
Po plandištu svirale vam dvojke,*)
A na domu od gusala žice:
S Bogom braćo prepuna poštenja —
Gdje „hrvatka“ kroja svog ne m'jenja!

S Bogom i vi, ptice zlokobnice,
Što no janje trgaste od krda,
Crnim velom zastrite si lice —
Il će na vas odronit se brda,
Manite se himbe pr'jekih djelâ —
Il će bit vam pokop bez op'jela!

Već me zove Trebevička vila
Sa šljemena Trebevića starca,
Slavnog Marka posestrima mila,
Koja no mu opremala Šarca
Sjajnim rahtom od srme i zlata —
A junaka — kano seja brata;

Već me zove i gusle mi daje
Gusle daje, pa me Bogom kune:
Da zatomim starih danâ vaje
Sve od Drine pa do tihe Une,
Već da kažem braći nove staze,
Da se ljube, bratime i paze.

Na planini studen vjetar ladi,
Na povoru gorsko zv'jere vije —
Petero se moje nejačadi

*) Dvojke = svirale = dvòjnice = fistula duplex, die Doppelpfeife.

Digitized by Google

Iz sna budi — uz majku se krije,
Smirite se djeco na uranku,
Eto zore — a mi na razstanku!

Dan već sviće — s Bogom mrka noći!
Sjever brije — a vuk gladan vije,
S Bogom, s Bogom — i meni je poći;
Oj Krajino! nek' te sunce grije,
Bila sretna, ponosna do v'jeka —
Svakoj rani dokučila l'jeka!

Na Devetini planini na osvitak 20. decembra 1886.

U spomen Ivanu Franu Jukiću,

prvomu budiocu narodne svijesti u Bosni, rodjenomu godine 1818. u Banjojluci, a preminulomu 20. svibnja 1857, sahranjenu na Marxerfriedhofu u Beču,

prigodom tridesetgodišnjice njegove smrti.

Na tvoj grob polažem, neumrli Frane,
Ovaj b'jeli v'jenac domorodnog cv'jeća,
Rano padši liste sa zelene grane,
Svaki ovaj cv'jetak još se tebe sjeća,
Dokle su Te mlada prigorkinje vile
I'o bosanskim luzim' milo bratimile.

Digitized by Google

Svaki cv'jet se ovaj Tebe jošte sjeća:
Tvoja ga je njekad njegovala ruka
Po zelenim lukam', već kamena steća,
Svuda si se vero — zadobio mukâ,
Kamen Te je tisko, trnje Te je bolo —
A Ti još ne klonu, pregao si holo.

U okove težke skovaše Te braća,
Jer istinu zbori i tako si pisô,
Negve Ti bijahu za istinu plaća;
Al negvam' okovat ne mogahu miso —
Za slobodu miso ne mogahu strti,
Koja no oživi nakon Tvoje smrti.

Od Omer-pašinih onijeh vremena,
Dok Krajina tužna krvavila skute,
Koliko li prodje tužnih zgodâ m'jenâ,
Koliko li jadâ i kolike ljute
Oplakane suzam' pozl'jediše rane
Sa nesloge braće zlobom raztvarane.

Daleko od doma Ti se upokoji,
U daljini tudjoj dadoše Ti raku;
Zarašteni trnjem svi putovi Tvoji
Bez Tebe junaka ostaše u mraku,
Ali miso Tvoja ne izčeznu s Tobom:
Ona osta lebdeć i nad Tvojim grobom

Ali miso Tvoja — — ne tek miso sama,
Već i žèlje vruće plamtećijeh grudi
Zapališe srca plamom Tvoga plama,
Iz dr'jemeža narod osv'jesti — probudi,

Digitized by Google

Želja se izpuni: brat upozna brata
I oživi ljubav i sloboda zlata.

Triest pustih ljeta — kratko li je doba
U životu samom velikoga roda —
Velikog junačtvom nakon Tvoga groba,
Nakon težkih borba i velih zgoda,
Da se složi bratski — složi i sjedini
Na ponos i slavu majci domovini.

Oj Jukiću slavni! Koliko li suzâ
Nad Tvojijem grobom proli domovina,
Oplakujuć patnje Tvojih težkih uza
I gubitak golem smrću svoga sina;
Cv'jelom zacv'jeliše gusle Radovana —
Pobratima Tvoga od onoga dana.

Sve što pribra l'jepa za života cv'jeća,
Vjeran drug Tvoj skupi i u v'jenac savi,
Da se najkasniji potomak Te sjeća,
U Tvojijem djelim' da Te narod slavi,
Kad po žicam sl'jepac gudalom povuče,
Da se Tebe sjeća — kô da bilo juče.

Oj Jukiću Frane preblage spomeni!
Triest već Te ljetâ tudja zemlja krije,
Ali rod se klanja Tvojoj blagoj sjeni
I svjež v'jenac jàko nad grobom Ti vije;
Ko što rod se sjeća Tebe sina svoga —
I ti za nj se moli pred pr'jestoljem Boga!

U Sarajevu, na Brašančevo 1887.

Digitized by Google

Na selu.

Bosanska idila.

Kišica me tiha jutros je izvela
U seoce mirno iz te gradske smjese,
Gdje gorica bujnim lišćem se odjela —
A pod zelen-gorom luka prostire se.

Po zeleni cvjetnoj potočić romori,
Mravka se veseli i travčica mala,
Od veselja trepti svaki list u gori,
A na svakom kaplja rose zatreptala.

Na podanku brda kolibica jedna,
Kano košarica tuj se prislonila:
Pusta je i mala, uboga i b'jedna,
Al u njojzi živi zadruga premila.

Uza vr'jednog kmeta domaćica draga:
Do na ruci žuljâ — ne imadu ništa,
Jedino im zlato djeca pola naga,
Što veselo skaču okolo ognjišta.

Digitized by Google

Majka im je dobra u lug zapretala
Pogačicu crnu, da oslade usta;
Pred prag nuto dodje kravica sad mala,
Pa im još namuze b'jela ml'jeka gusta.

Pjevaju si djeca sretna i vesela,
Večericu dobru spremila im majka,
Pa su tako redom kraj sahana sjela,
Dječica do majke, majka do babajka.

Kad se tako sladko nahraniše mali,
Crven-kape bábo nejačadi dade,
Dobrog Boga svako molitvicom hvali
I na poso svoj će običajni sade.

Kravicu će jedan pognati u luge.
Drugi opet pon'jet u mlin žita sitna,
Kćerka podje 'namo, gdje joj mile druge —
Tamo će i ona guščarica hitna.

U bešici istom prenulo se malo
Iz sna sladkog čedo — sm'ješka umiljata,
Sunce mu je lica nježna obasjalo,
Ručicam se hvata sunčanoga zlata.

Podigne ga majka na mekano krilo,
Da mu dade hrane iz svojijeh grudi,
Gdje je tol'ko puta sladko veće snilo —
Sisajući slasti mile majke ćudi.

Na potočić plitki kraj izprana p'jeska
Sad će dobra maja ponijeti čedo —
Kud se bistrik-voda kano staklo ljeska,
U kom slavulj ptica lica svoja gledo.

Digitized by Google

Gdje se slavuj kupo za rana jutarca —
Okupa si mati svoga srca zlato,
Umije mu lica i nježna njedarca — —
A ono se majci sm'ješi umiljato.

Zavit će ga tada suhim pelenama
I na svoje milo pritisnuti krilo;
D'jete ustnam' tepa: mama, mama — mama!
A ona ga mili: „Oj sretno mi bilo!“

Pod Igman-planinom, 1. maja, 1887.

U spomen braći Slovencima

darovateljima zvonovâ prvostolnoj katoličkoj crkvi u Sarajevu

prigodom

zvonenja na osvitak 24. jula 1887.

Praskòzorje*) se na iztoči b'jeli,
A pusta tama pribjegnula kraju,
Nut razkoši gle — što ti srce želi:
Na zapadu se još i zv'jezde sjaju —
A mjesec bl'jedi — kô da i on čeka
Pre b'jela danka u praskozor on,
Da pozdravi ga veskom iz daleka
Sa *Katedrale prve — prvi zvon.*

*) Praskòzôrje = doba, kad počima zora pucati = die Morgendämmerung.

Digitized by Google

A vesak vesnu kroz zraku nebesnu
I slavuj presta biljisati milo,
Zatomio mu vesak dragu pjesnu*) —
I sve se prenu, što je do sad snilo;
Kô ina jutra — to jutarce nije,
U slast se mednu sad pretvara jad —
I drugo čuvstvo sad ti srcem plije,
Božànstven čujuć taj zvonovâ sklad.

Oj zvon'te zvona — zvona miloglasna
Kroz tanke prame sumračja jutarnja!
Sad mjesec sluša svih obzorja jasna
Taj zvučni vesak — kako se odzvanja;
A brdo brdu veskom se odziva:
Slovenske braće da to mili dar,
Da tijem veskom toplim jugom pliva
Za južnu braću dragi bratski mar.

Slovenci braćo golubinje ćudi!
U tuč ste tvrdi ljubav prelijali —
I osjećaje iz svojijeh grudi;
U samom daru dar vas i vaš hvali,
Kô vi na domu pojući slavuji
I zvona ova vesnuše se sad,
A bosanskijem nebom milo struji —
Navještajući sveti bratski sklad.

Oj zvon'te zvona — zvona miloglasna
Kroz tanke prame sumračja jutarnja!
Sam Stvorac sluša vrh obzorja jasna
Taj zvučni vesak, kako se odzvanja — —

*) Pjesma = pjesna, na jugu se govori.

Digitized by Google

A tijem zvucim pred prijèstô leti
Srdaca naših vruće molbe glas:
Slovenske braće nam se Bože sjeti —
Kô oni dobri sjetiše se nas!

U Sarajevu, 1887.

Liji.

Kad ćeš jednom dolijati bôna?
Dosta si se povlačila tude,
Svako doba bez trublje i zvona
Došuljaš se kradom medju ljude,
Pa se smiješ izpod mrkog brka,
A u sm'jehu sladka si i grka.

Obećavaš svakom vreću zlata,
Suze tareš siroti sa oka,
A ne kucaš kô ljudi na vrata,
Već kriomce plazaš iza boka:
Dari tvoji — varka i obmana,
A utjehe — zl'jedi starih ranâ.

Reci, kad si koga utješila?
Žuta li si ipak dobre sreće,
Ljudskome si rodu ipak mila:
Tko te ne zna, prokleti te ne će;
A tko ne zna — tko li te ne pozna?
Svima ti si znana — svima grozna.

Digitized by Google

Slavoluke svodiš zimzelene,
Cv'jećem stereš puteve i staze;
Tako li si prevarila mene,
Iza slave podmetnula jaze:
Na toj stazi i cvjetnatom putu
Sretoh tebe, kletu liju žutu.

Pa još tada kiticu mi dade,
Kano spomen ljubavi i sreće,
Kano spomen presladke mi nade,
A to bješe trnje — a ne cv'jeće;
Kud se kreno: l'jevo li — il desno,
Bolo me je i mučilo b'jesno.

Kada mi je dodijala veće,
Podmetnuh joj gvoždje težko — ljuto,
Mišljah, kleta više lijat ne će;
Da si spasi život zv'jere žuto —
Odgrize si nogu od bedara:
Opet osta ona lija stara.

Proganjo te ili proklinjo te,
Proganjo te — prognat te ne mogu,
Čemu kleti? kad si proklet, skote, —
Veće jednom hvalim milom Bogu:
Što te znadem — sklonit ću se s puta
Na susretu tebi, lijo žuta!

U Sarajevu, 1887.

Digitized by Google

Lubanji.

Zemlja li te tuj izbaci,
Zar bi i njoj grka —
Da te sunca pale traci,
Oj lubanjo mrka!

A kamo te silni goso —
Junače viteški,
Što si njekoč holo nosô
Tovar taj pretežki?

Gdje ti one oči zlobne —
Pogled okositi,
Zar li njima guje grobne
Do sita nasiti?

Kojima si tr'jeskat znao
I l'jevo i desno,
Kidajući srca — zao
Pomamno i b'jesno,

Sve bi nizko i maleno
Pred tvojim očima,
Sve bi njekoč — kud bi skrenô —
Drktalo pred njima.

Digitized by Google

Što si sada glavo hola,
Zemljom izmetnuta?
Što si sada čela gola,
Oj lubanjo kruta?

Zar dva ona tvoja uha
Za v'jek otvrdnuše,
Za života uv'jek gluha
Na cv'jel jadne duše?

Ma i svisnu tko od gladi,
Ti ga ne htje čuti,
Tudjom b'jedom ti si sladi
Srce — stanac kruti.

Gdje ti ona zlobna usta,
Što no šaputahu,
Na kojima jed ne susta
Nit' na smrtnom dahu?

Jezik bridak — žalac ljuti,
Kojime si pecô,
Smijući se po sto puti,
Dok je drugi jeco?

Gdje ti mozak — vrelo zalâ,
Paklenijeh snovâ,
Zar ga zmija izsisala —
Nahraniv se trova?

Sve prisvojit njekoč htjede
Sebi da osladi,
Ne žaleći crne b'jede
Tudje siročadi.

Digitized by Google

I posljednju brazdu njive
Siromahu otè,
Ne žaleći duše žive —
Ni nage sirote.

Uboga si ćerô psima
Silniče bez ćudi,
Kad ga nagna ciča zima,
Da si sgrije udi.

A bilo ti najposlije
Pedalj zemlje dosti,
Da ti trulež on prikrije
Ukletijeh kosti'.

Jučer grobar sred tvog groba
Sirotu sahrani,
Koju sto put tvoja zloba
Čemerom nahrani.

Lubanju ti baci stari,
Silniče boljaru!
Da se tud'jer pali — žari
Na sunčanom žaru.

Sad u tebi šturak poje,
Oj lubanjo gola,
Po tebi se mravi roje,
Premudrosti hola!

Čemu daklem sve imanje,
Čemu škrtost tvrda,
Čemu ono silovanje
Srca puna srda?

Digitized by Google

Čemu gonit bez milosti
B'jedna siromaka?
Što su sada tvoje kosti?
— Tek pepela šaka

Čemu gojit jal i zlobu,
Preziruć brata?
Svi jednaci smo u grobu;
— — Al' različna plata.

U Sarajevu, 1887.

Mojoj želji.

Mnogo l'jepih želja
Srce moje krije,
Al nijedna veća
Od te želje nije:
Da moj narod mili
Sreće se dovine
Na slobodnoj zemlji
Majke domovine.
Ta će želja živjet
Posl'je mene — rode,
Dok se godj ne vjenča
S genijem slobode!

Još se n'jesi kćeri moja zaručila,
Srca moga čedo — sladka željo moja,
Srcu v'jek mi mila, kô si njekoč bila —
Utjeho jedina vječnog nepokoja!

Digitized by Google

Znam ja, kćeri, tebe — da si plaho hola,
Da ti ne bi htjela svakom pružit desne;
Jer ti žudiš hola poći za sokòla,
Koj ne pozna negvâ niti uze t'jesne.

Željo moja sladka! Kud li te ne voda
Misô moja laka po svijetu tomu?
Tko te još ne pozna — i koga si roda?
A ti jošter čekaš zaruke na domu!

Koliko si veće prehodila gora?
Kolike si veće i obišla luke?
Kolika si veće prebrodila mora?
Jošter n'jesi, kćeri, nikom dala ruke!

Znam ja kojim morem tvoje misli brode
I koje se misle dohvatiti luke:
Tvoja želja, željo — *genij je slobode,*
Njemu ne bi nikad uzkratila ruke.

Velika je ljubav — kad ju zv'jezda voda —
I drugoga sjaja mimo tog' ne treba,
Od sveg blaga veće blago je sloboda,
Dar to ponajveći razkošnoga neba.

Težko meni ocu čekati na domu:
U napunu kćerka — v'jencem oko čela,
Al te volim gledat do vijeka momu,
Nego l' da te kiti v'jenac crnog vela.

Ja ću skoro mr'jeti starcem mladog doba,
Ti ćeš zaljevati cv'jeće da ne svene
Poniknulo nikom vrhu moga groba,
Cv'jeliti ćeš cv'jelom siroče bez mene.

Digitized by Google

Al' se ne boj, kćeri, baštine ti — evo!
Nije zlato, srebro očevina ova,
Već su pjesme srca, koje sam ti pjevo,
Pune očinskoga milog blagoslova!

Od kad počeh shvaćat i misliti zrelo —
Ti jedina živiš u grudima mojim,
Il mi se pjevat htjelo il ne htjelo —
U tebi jedinu nadu svoju gojim.

Pa ti budi uv'jek ponosna i hola
Vrhu groba moga kano ruža cvjetna —
I baštinom ovom dočekaj sokola,
Bit će mila moja domovina sretna!

A ja ću se c'jenit i u grobu sretnim,
Kad će sjena moja gledat kćer jedinu
Uz genija svoga putovima cvjetnim;
Jer će biti sretna mila domovina.

Digitized by Google

Zabludjeloj braći.

Vratite se djeco, sinci zabludjeli —
Vratite se skoro u okrilje majci;
Strašna li je bura mamen sv'jet taj b'jeli,
Da vas lakoumne na toj krhkoj šajci
Bez svakoga cilja, bez staze i puta
U svoj vir ne smota bura b'jesna, ljuta!

Pomamni za zlatom, što vam tudjin nudja,
Prezreli ste svoju rodjenu si maju —
Oj kolikim miljem vas svojata tudja,
Ljubeći vam lica u svom zagrljaju —
A djavo se smije — prepun li je sreće:
Poljubci su njeni izdajničko cv'jeće!

Vjerujete njojzi — lakoumnici ste,
Zar tudjinka mati vjerovat će vama?
Kaljava ste srca, savjesti nečiste,
A takva je, znajte, i tudjinka sama:
Dotle vas cjeliva i grli vas l'jepo
Dokle godj ste sl'jepci orudje joj sl'jepo.

Digitized by Google

Gledajte si tužnu majku domovinu!
Po grobištim' pustim i razbojim' hoda,
Zavila se jadna u crnu crninu,
Pokojnike traži premiloga roda!
Jer med živim' više utjehe ne nadje —
Na grobovim n'jemim plakat joj je sladje.

Vratite se, sinci, dokle još je doba,
Vratite se skoro — tako vama sreće!
Izdajicam zemlja ne će dati groba —
A b'jelome sv'jetu dodijaste veće:
Dok ne poginuste bez spomeni glasa,
Vratite se majci — još vam ima spasa!

1836.

Prisojkinja.

Tko ju rodi — majku svijeh zalâ?
Gdje li dom joj — dokle ona dodje?
Istom paklu veće dodijala,
Pa na zemlji zakući se odje.

Nije ona, koja bi u raju
Ljuta zmija — ubilice sv'jeta,
Koja peca od kad ljudi traju —
Od kad voćka na tom sv'jetu cvjeta.

Digitized by Google

Al je ona prva zmija ljuta
Mati njena — prokletnice kći je,
Ujela bi trenom tri sto puta,
Pa se vije — i nov otrov grije.

Preko praga boljarskih gradova
Kriomice i tihano laza,
Pa se vraća još punija trova
Po bezpuću, kloneći se stazâ.

Bezpućem se kriomice krade,
Noseć otrov, kano kuga kaka —
Sav će otrov izc'jediti sade
U kolibam ubogih seljakâ.

Maran seljak svome boljku gleda —
Muka su mu djeca gladna, naga;
A on ne zna, da mu puna jeda
Prisojkinja laza izpod praga.

Kraj ognjišta pruži se do žara,
Pa mu truje onu mrvu hljeba,
Što ga steče — i srce mu para —
Ne bojeć se pakla niti neba.

Sad će jednu utrnuti sv'jeću —
Drugome ju eno veće pali;
Ovom' sladi — onom' truje sreću,
Niti štiti — niti koga žali.

Vapi ljudstvo bolno, pritisnuto,
Voli mr'jeti — nego l' umirati,
Živ mu ugljen žeže srce ljuto;
Gora kći je — nego li je mati!

Digitized by Google

Pa se diže motikom i kukom,
Da sa zmijom otrovnom se bije;
A gle ona — sve se krije mukom,
Sve se krije — ljući otrov grije —

Buntovnici! sad vas čeka kazan:
Eno negve i oštrice boda —
I na stupu konopac je prazan — —
Eto, sv'jete, što ti je sloboda!

Zaman tamjan — zaman one sv'jeće —
Zaman knjige — zaman zakon li je —
Medju ljud'ma ne'ma dotle sreće,
Dok ta zmija prisojkinja žije!

Uh nepravdo — prisojkinjo kleta!
Kad ćeš i ti naći sebi groba,
Kad te v'jekom ne stane sa sv'jeta —
Tad će rodu nastat sretno doba!

U Banjojluci, 10. marta 1886.

Digitized by Google

Domovini.

U more ću uroniti
Poput ronca smjela,
Nakupit ću tam dragulja
I biserja b'jela.

Popet ću se — kako bilo —
Jednom vrh oblaka,
Odkinut ću žarkom suncu
Zlaćanijeh zrakâ.

Nek me sunce i oblaci
Slobodno tad kunu;
Od onijeh sjajnih zrakâ
Saviti ću krunu.

Nek me mora sve dubine
Kunu v'jek do v'jeka,
Učinit ću što sam reko —
Majčinog mi ml'jeka!

A na onoj sapletenoj
Od trakova kruni
Nek se zlato o biserje
I dragulje runi.

Digitized by Google

Tebi ću ju, domovino,
Stavit povrh čela:
Neka ti se tužnoj sjaji,
Iznad crnog vela!

Sarajevo, 1887.

Čemu pamet, ako nemaš srca?

Čemu pamet? — mili moj zemljače!
Što ju pribra poput marne pčele,
Listajući knjige kano djače:
Čemu misli poletne i smjele —
Čemu sve to? — ako nemaš srca,
Ak' iz srca ljut ti otrov vrca.

Sad te vidih nebu pod oblake
Na smjelijem dizati se krili',
Sjajnom suncu otimati zrake,
Pa se spuštat na krioce vili:
Da t' na guslam' njena ruka laka
Napne žice od sunčanih zrakâ.

Ali zaman ona zlatna žica,
Zaman plamen vilinoga plama;
Jerbo stid se ne prima ti lica —

Digitized by Google

Nit se plamen hvata ladnog kama:
Zaman svega podala ti vila,
Kad ti srce posuda od ila.

Vidih opet ronit te u more —
Kupit biser i drago kamenje;
Vidih, kako prodireš u gore,
Lomeć tvrdo kremenito st'jenje:
Nadobivši i srebra i zlata —
Za tudjinca, — nikad još za brata.

Milog roda vidih te u skupu
Zborit divno o naroda sreći:
Da mu valja oštrit sablju tupu,
Težke one okove razsjeći,
Kojima je hrvatskoga roda
Okovana starinska sloboda . . . .

A kad tamo: ti na čelu četi,
Da za pravdu i sreću se bije,
Da se r'ješi tih okova kleti' —
Medj dušmanske, eno, sile dvije
U klet procjep dovede si braću:
Izdajice! — a za mastnu plaću.

Čemu blago, čemu mudrost taka?
Nazivlješ se mudracem i gosom,
Pa prezireš uboga seljaka,
Koj no trnje gazi nogom bosom, —
A gle — seljak koliko nam valja:
Žuljem hrani kralja i bogalja.

Digitized by Google

Čemu pamet, mili moj zemljače?
Himbenik si, rod si pritiskuješ,
Pa se smiješ, kada narod plače;
Al od jeda, kojim druge truješ,
Sam ćeš bolan kô skorpijun ljuti
U bjesnilu svome poginuti.

Željkovanje proljeća.

Duva vjetar sa planine —
Blage jugovine!
Sn'jeg se topi, inje padá
Sa drveća mlada.

Buja vrelo i žubori
Potočić po gori —
I zemljice žedne grudi
Napaja i budi.

Nad krovom se vije ševa
I veselo pjeva,
Kô da budi uspavane
Na nov život grane.

Prolistajte skoro luzi!
Muka mi u uzi;
Jer pod zelen vašeg lada
Žudi duša mlada.

Digitized by Google

Pod sjen onaj — puno poja —
Brsnatijeh hvoja,
Gdje no ptice sretne poje
Želi srce moje.

I pjesmom se tamo javit,
Domovinu slavit:
Željkujuć joj pramaljeće —
Dane bolje sręće!

U Sarajevu, 1888.

Odjek

na domoljubni osjećaj, priposlan mi dne 15. juna 1887. od strane najstarijega

djač. literarnoga družtva „Javora" u Osijeku.

Pod javorom u debelu ladu
U kolo se mladež uhvatila,
Pa si krvcu podpaljuje mladu
Plamom pjesme hrvatskijeh vilâ.

Da se miso podigne visoko
Povrh ove suznate doline,
Da se mladjan duh kô smjeli sokô
U svemira silne vise vine.

Digitized by Google

I vrh one natmurene smjese,
Gdje no munja oblake pres'jeca,
Gdje se zv'jezde u svom sjaju kr'jese,
Da se takne sunca i mjeseca.

Zvjezdovnijem nakitiv se zlatom,
Sunčanijem odjenuv se sjajem,
Bráco mili sa svojijem bratom
Da zareda domorodnim krajem.

Pa u ruci guslam' javorovim,
Pojuć pjesne svojijeh predakâ —
I napredka duhom sv'jetlim, novim
Rod svoj budeć iz dr'jemeža svaka.

To je geslo dičnih *„Javoraša“*
Pod javorom u bratinskom kolu;
Za to sada tebi, diko naša —
Oj Javore, pjevam pjesnu holu!

Putuj sv'jetom, moja mila pjesni!
Putuj preko bosanskijeh gorâ,
Pa se tamo dragoj braći vesni,
Sakupljenoj okolo javora!

Pozdravi je na obali Drave:
Za priznanje — hvalu im ponesi,
Pa im vjenčaj v'jencem vr'jedne glave,
Jer im srca domoljubje resi!

U Sarajevu, 1. juna 1887.

Digitized by Google

U slavu
Ivanu vitezu Trnskomu
umirovljenomu c. k. pukovniku
pjesniku hrvatskomu prigodom Njegove 50-godišnjice
književnoga rada.

Jutros me je prije b'jela danka
Iz sna sladkog probudila vila —
I u čelo nježno poljubila:
„Ustani se, sladjanog ti sanka!“
Ljubkijem me glasom dozivala,
Dirajući žice od gusalâ.

Kano sunce sjalo joj se lice,
Pružajuć mi gusle i gudalo
Gudalo je tanko zadrktalo,
A gusalâ ciliknuše žice —
Kô da same jàko gúdjet' žude
Da mi srce i dušu probude.

Drktao sam i jà kano hvojka,
Gledeć milu trebevičku vilu,
Gledeć one gusle joj na krilu,
A na polju pticâ milo-pojkâ

Digitized by Google

Zamnu pjesma u luzima räno —
Svaka travka i kamen se ganô.

„Ustani se, zora eto zori!
Sve su vile probudjene veće,
V'jence pletu, kupe rano sv'jeće
Po dolini i po zelen-gori;
Rujna zora novi dan otvara —
Pozdravimo slavnog *Kr'jesničara!*

„S triju strana sabraše se vile:
Iz Slovenske, Srbske i Hrvatske,
U znak sloge i ljubavi bratske
Jedan v'jenac zlaćeni savile,
Da se zlatan v'jenac sjâ na glavi
Mužu, koga jug slovinski slavi!"

Slava Tebi mužu ponositi!
Slava vrelu, iz kog' izvirala
Bujna česma nikad ne presa'la
Pjesan' onih divnih, uznositi',
Kojima je narod opojila —
Tom se klanja trebevička vila!

Bjaše mračno iza pustih ljetâ,
Čula se je gdje gdje žica tanka —
A ma samo starih jadovankâ,
Tužnih pjesan', punih jadâ, sjetâ;
Ali pjesan ljubavnoga plama
Do Tvojijeh malo bi pjesamâ.

Na osvitku roda preporoda
Medj prvacim' i ti mladjan staše,

Digitized by Google

Štujuć tudje a ljubeći naše,
Iz mračnoga vodeć nedohoda
Rod svoj mili utrenikom druma
Sv'jetlom luči velikoga uma.

Kô sveštenik učeć omladinu
Žarom svojih plemenitih grudi,
U srcima ljubav im probudi
Za hrvatsku milu domovinu,
Koja krvlju junačkom natopi
Svaku grudu zemlje u' Evropi.

Kano prorok stade proricati
Pjesmicama utjehe i nade,
Da još sunca na nebu imade —
I da griju njeg'vi traci zlati
Bône grudi drage domovine,
Koju rese tolike vrline.

Slavni sine vr'jedne domovine,
Eto sada prodje pola v'jeka,
Što Ti pjevaš glasom sladka r'jeka
Pjesme divne prepune miline,
Pola v'jeka poju Tvoja usta —
Zlatno pero jošter Ti ne susta!

Nebesnica tako knjiga kaže:
Tko se rodi — onome je mr'jeti;
Iza groba Ti ćeš još živjeti, —
Živjeti će pjesme od sveg draže,
Tvoje pjesme — pune pjesme plama
A Ti do v'jek u svojim pjesmama.

Digitized by Google

Slavni sine vr'jedne domovine!
Primi ovaj v'jenac neuve'li
I š njim što Ti sada vila želi
Izpod kršne Trebević-planine:
„Mnogo ljeta Bog te još poživi —
Vr'jednog roda oj sokole sivi!“

U Sarajevu, 1887.

San.

Ah nemili sanak
Sinoćke sam snivo,
Da 'sam oceanom —
Burnim morem plivo.

Natmureno nebo,
Gusta magla pala,
Vijorom se boreć
Od neba do tala.

Pjenušasto more
B'jesnobučni vali
U svoj vrtlog smrtni
Gutati me stali.

Moj se čamac mali
Vio kano ljuska —
Sav izbijen veće
Od silnoga pljuska.

Digitized by Google

Silu vidih ladja
Vrh mora duboka;
Ali na me nitko
Ni ne svrnu oka.

Pa ako i koji
Oko na me svrnu:
Sažaljivajući
Tek sudbinu crnu.

Junački se borih
U naručju smrti,
Doklen ne podlegoh
Ja i čamac strti.

Zadnji poslah cjelov
Majci domovini —
I smirih se vječno
U morskoj dubini.

Presta bučit more,
Vijora ne stade,
Razbjegle se magle
Sa obzorja sade.

Žarko sunce opet
Obasjávat' poče
Vrhu groba moga
Bez krsta i ploče.

Opet jedrit ladje
Mirnim morem stale,
A mornari pjevat —
I čineći šale.

Digitized by Google

Jedan tek pokaza
Rukom vrhu mene:
„Borio se snažno
Poput tvrde st'jene.

„Borio se hrabro
Poput silna lava,
A sad na dnu mora
Čamac i on spava!“

U taj tren se naglo
Trgoh i probudi' —
Da je sanja tlapnja,
Zar mislite ljudi?

Ne, to ne bje tlapnja,—
Zar nij' zemlja ova
Bjesnomučno more
Puno ljudskog trova?

Zar sudbina moja
Nije čamac mali?
Zar nij' vaša zloba —
Bura, b'jesni vali?

Zar je ikad koji
Pružio mi ruku,
Da privede čamac
U sigurnu luku?

Nad grobom će mnogi
Sjetiti se mene:
„Borio se hrabro
Poput tvrde st'jene —

Digitized by Google

„Borio se hrabro
Poput silna lava
Za slobodu, pravdu — —
Pokojniku slava!“

U Sarajevu, 1887.

U samoći.

U samoći gora lista,
U samoći rosa blista;
U samoći cv'jet izdiše
I slavujak tad' biljiše;
U samoći dragi' dvoje
Zbore srca ćuti svoje:
U samoći, u toj sami,
Kamo v'jek me želja mami —
U samoći i ja — evo,
Pjesmicu sam srca pjevo!

U samoći duša moja
Puna misli, puna poja
Uzvisila se u visine,
Gdje no razkoš sv'jeta gine,
Odklen zrijem sv'jet taj mali —
Po kome se biju vali

Digitized by Google

Vječne bure — ljudskih strasti,
Ne zna nitko kad će pasti:

Jedan pjeva — drugi jada,
Taj se diže — onaj pada — —
I meni je jednom pasti,
Prezret sv'jeta puste časti....
Što će ostat posl'je mene —
Kad mi život mlad povene?
Kad mi grobar grob zameće,
A iz groba nikne cv'jeće?

U samoći — o pô noći,
Dok se dragi s dragom roči
I na s'jelu i na prelu,
Čekajući zoru b'jelu,
Duša moja cv'jet proljeća
Obl'jetat će okô cv'jeća,
Da se tijem tek oduži
Svakom cv'jetu — svakoj ruži,
Što iz srca nikô moga —
Već u grobu uveloga.

— Ta njih ipak njekoč dvoje
Skladalo je pjesni svoje:
Duša, evo — što se vije —
I srdašce, što ne bije!

U samoći — o pô noći,
Dok se dragi s dragom roči
I na s'jelu i na prelu,
Čekajući zoru b'jelu;

Digitized by Google

Al' duh budan iz samoće
U sv'jet buran opet hoće — —
U samoći srce veni,
Žića cv'jete raztrušeni!

Gdje se oko s okom roči,
Gdje se rujno vince toči,
Gdje se družtvo sastalo je —
Tam' će živit pjesni moje —
I u onim' će pjesmama
Živit srce puno plama —
I u danu i u noći —
Pjesni moje iz samoći!

U Sarajevu, 6. januara 1888.

Izskrenost.

Kome li si nalik — izskrenosti sveta?
Ponajveće blago i ljudsko imanje,
Što ga kriju grudi razkošnoga sv'jeta,
Bitnost svake vjere, nada, pouzdanje.

Biseru si nalik podno morskih st'jena,
Gdje no tajno čami i sretnika čeka;
Poput zrnca onog u školjci skrivena —
Dok ga ronac nadje — treba pola v'jeka.

Digitized by Google

Sto puta li ronac u more zaroni —
Koliko li školjkâ sinje more krije,
Toliko i nadâ on sa sobom poni:
Biserke je našo — al' bisera nije.

Koliko li puta zaroniti treba —
Doklen ono sitno biser-zrnce nadje,
A tada ga dade za koricu hljeba —
I kaplju će vinca od bisera radje.

Kô ni svaka školjka bisera ne krije
Na dnu sinjeg mora podno morske st'jene,
Ni u srcu svakom izskrenosti nije —
Kad ju ljudi nadju — kô biser ju c'jene.

Sarajevo, 23. aprila 1888.

Dvije svete ploče.

Dvije ploče zlatom izpisane
Od prastarih još v'jekova stoje,
Što no svijet Božjim slovom hrane,
Progoneći širom sve — što zlo je.

Sam je Stvorac na Sinaju gori
Svemu sv'jetu za ravnanje dade,
Iz njih samo riječ Božja zbori —
Sretan li je — tko je sl'jedit znade.

Digitized by Google

Prva piše: da je Stvorac jedan
U svemiru na onim visinam',
Svakog bića poštovanja vr'jedan,
Sila, jakost nad svijem jačinam.

Jedan Stvorac, koga Bogom zovu:
Prašak, travka, crv i uman čovjek,
Smisô: Vječnost u jednome slovu —
Bez početka i svršetka do v'jek.

*

Da nam ime sveto od vjekova —
Onu želju svijeh naših željâ
Poštovati vrhu svijeh slovâ:
Ime sveto Boga Stvoritelja

I Gospodnje izgovarat ime
Tek hvaleći velika mu djela,
Il kad srce skrušeno sa svime —
A duša se u raj zanijela.

*

Posl'je rada, kad odmaraš tjelo,
Kad se sjedneš na počinak mili,
Taruć̀i si rukom znojno čelo,
Molitvom se pred prijèstô krili.

Da se na dan gospodnji — nedjelju
Maneš težka rada i posala,
Da veličaš dobrotu mu velju,
Čuvajuć̀ se nepristojnih šalâ.

Digitized by Google

To su one do tri zapov'jedi:
Ljubi i štuj Boga vrhu svega
Spasit li se hoćeš — tad ih sl'jedi —
Drž' se onog spasonosnog st'jega!

A na drugoj Bog nam zapov'jedi:
Poštovati roditelje drage,
Ljubit ruke, skutove i sl'jedi
Dobrotvorim' uspomene blage.

I da svaka oblast je od Boga:
Tko ne štuje poglavara svoji' —
Taj ne čuva tudjeg niti svoga,
Takav niti Boga se ne boji.

*

Da ne ubiš sebe ni drugoga:
Jer tko stvara — onaj i obara —
A tek snaga ima ta u Boga,
Koj sv'jet mili i koj no ga kara.

Bud' milostiv, ne vr'jedjaj si druga,
Na zô put ga puteć zlijem r'jekom;
Jer poštédjet od psovke i ruga —
Zadužbinom ostaje ti v'jekom.

*

Man' se r'ječi poganih i crni'
Bezsramnoga — razuzdana sv'jeta,
Okužene c'jele njive strni
Ostati će tek od jednog sn'jeta.

Digitized by Google

U l'jeru se cakli rosa čista,
Kad sunašce rose kap izpije
Čaška b'jela od čistoće blista —
Poput puti doklen bludna nije.

*

Poštuj ono vr'jedno znojno čelo,
Ako otr'jet nisi kadar znoja,
Što je njeg'vo privr'jedilo tjelo —
Da ne takne ruka ti se tvoja,

Ako li te pritisne i b'jeda —
Man' se tudjeg, svakom svóje milo,
To je tekar njegova privrjeda,
Uztrpi se ma i malo bilo.

*

Man' se himbe — kletog ljudskog trova,
Man' se lažî — ponajvećih zalâ;
Jer tko hini — ostaje bez krova,
A bez ručka — tko je prepun jala.

Svaki meti izpred svoga praga,
Da ne gaziš vlastitoga smeća,
Da ne nosiš na ledjima ljagâ,
Prenoseći u mlin tudjih vrećâ.

*

U mir kućni ne diraj si brata,
Ne diraj mu bračnoga života,
Ne pogani preljubom mu vratâ:
Gr'jeh bo to je i gadna sramota.

Digitized by Google

O tudju se otimati ženu —
Zločinstvo je od svih zalâ veće,
Takav nosi dušu pogrdjenu,
Zatornik je tudje bračne sreće.

*

Ako l' drugi u razkoši plije,
A tebeka glad i b'jeda ganja,
Ak mu zlato kućno šljeme krije,
Ne poželi njegovog imanja.

Man' se gadnih i opakih snovâ,
Da krivicom namakneš si hljeba;
Jer oteto — nema blagoslova,
Već prokletstvo i sv'jeta i neba.

* * *

To je onih sedam zapov'jedi,
Na kojima zakon se temelji:
Tko svih deset štuje, tko ih sl'jedi —
Taj se božjoj odazvao želji.

U Sarajevu, 27. novembra 1887.

Digitized by Google

Na grobu
Aleksandra Maksimilijana Seitza.

Zar ti klonu, umjetniče slavni,
Zlatna ruka, kojom kist si vuko
U hramovim' u tišini skromnoj?
Zar ti presta kucat srce ono —
Ono sjelo mira i dobròte,
U kome se angjeo nastani
U koljevci, kad ti prvi cjelov
Dobra majka otisnu na ustnam',
A um mladi prosinula zraka
Nebeskoga svjetla neugasna;
Zar ti presta kucat srce ono,
U kome se angjeo nastani,
Kog' si nos'o od koljevke rane
Dugim v'jekom sve do groba ladna?

V'jek taj ljudski shvaćao si samo
Kratko-trajnom domovinom svojom,

Digitized by Google

Stupajući stazom neustrašno,
Gledao si pred očima raku —
Ne ka' konac svoga živovanja,
Već kô pr'jelaz sa ovoga sv'jeta
Na put novi vječnosti i mira.

Kano mladić u vječnome gradu,
Gdje no divne umjetnosti cvatu,
Gdje grobove svetih Apostolâ
Sveta crkva u svom krilu čuva,
Srknuo si kaplju tajnog pića,
Zanio se duhom u bezskrajnost,
Jur na zemlji gradio si nebo,
Odabrav si najmilijim domom
Hram Gospodnji, gdje no vječno svjetlo
Uv'jek plamti, pominje čovjeka:
Da ga vječnost posl'je groba čeka.

Lakom rukom a tankijem kistom
Kitio si crkvene stijene,
Svoga srca mile osjećaje,
Svoga uma divne ideale
U svoje si prelijao slike,
Postavio krasne umotvore,
Da se svijet divi i zanosi,
Da mu suze iz očiju mami,
Da mu srce trostrukijem žarom
Obuhvata ona jedna težnja:
U grob leći — sa sobom pon'jeti
Kratkog žića dobra djela svoja.

Digitized by Google

Kano putnik sv'jetom putujući,
Pohadjo si svetišta i crkve,
Kud bi kreno — svakamo bi pristo,
Milovô si uboge kućerke
I poštenu b'jedu odabiro,
Znajuć dobro, da u zalogaju
Crnog hljeba blagoslov je Božji;
I dvorana sjajnih i bogatih
Bogatašâ, uglednikâ veljih
Otvorena našao bi vrata —
I na doček prijazne susreće
Svuda c'jenjen, svuda odlikovan,
Kô poštenjak i sborom i tvorom.

Kolikom te prijaznosti sretnu
U svom dvoru muž najveći roda —
U Djakovu dòbrotvor najveći,
Kolikim te dostojanstvom primi
U prekrasnu katedralu svoju,
U hram divni sjaja i umjeće,
Što ga sazda Pastir zabrinuti
Iz ljubavi napram stadu svome —
A na slavu Bogu velikome.
Duša ti se u raj zanijela —
I što genij tvoj je zamislio
I što srce oćuti pobožno,
Sve si, blagi ugodniče Božji,
U svojijem slikam zasnovao —
I tvar mrtvu nadahnô životom
Vještom svojom umjetnicom rukom.

Digitized by Google

A kolikom radosti se odzva
Vrhbosanskog nadpastira zovu,
Da svetište nove stône crkve
Plodovima velikoga uma
Za viječna uresiš vremena?
— Ali jao!
Neumolna smrti,
Sl'jedeć tvoje, Aleksandro, stope,
Na kriocu domovine nove,
Kojoj vjeran posinak si bio —
Jednim dahom zatorničkih grudi
Utrnula sv'jeću žića tvoga!

Umjetniče, ti se upokoji
U zaklonu groba ledenoga.
Srce tvoje zav'jek smirilo se
I angjeo, kog si u njem nos'o
Od koljevke sve do groba ladna,
Ponio ti dušu u visine —
U prostranstvo nebeskoga carstva,
Da posmatraš u nebeskom sjaju
Ono, što si na svijetu tome
Duhom svojim dohvaćati mogô
I vještinom kista prikazivo.

Na tvom grobu c'jelo čovječanstvo
Kliče: Slava! i vijence vije —
I ja evo — iz svojijeh grudi
Kidam stručak neuvela cv'jeća
I na grob Tvoj, Aleksandro, mećem.

Digitized by Google

Da Ti v'jekom cvjeta kano znamen
Zahvalnosti hrvatskoga roda,
Kome dade plodove najveće
Srca svoga i svoje umjeće.

U Sarajevu, na Brašančevo 1888.

Vjenčanomu vijencu.

U slavu
vriednijem Hrvaticama i Srbkinjama.

Sjećaš li se, v'jenče, moga pramaljeća,
Kad no si mi cvao vrh tjemena glave,
Savijen od tvoga neuve'log cv'jeća:
Crvenog i b'jelog i ljubice mave.

Kad carici krunu vrh tjemena stave,
Kada ju zagrli toga sv'jeta sreća;
Sve to izčezava izpred moje slave —
I od iste krune slava bje mi veća.

Digitized by Google

Kad no pred oltarom klečah pokraj druga,
Kitio si, v'jenče, pletenice moje —
Doklen nas vjenčaše rukom Božji sluga;

Dok vezaše vezom srca dragih dvoje —
Oj trobojni v'jenče premile spomeni,
Našim ćerkam cvjetaj — nikad ne poveni!

Sarajevo, 1887.

Marin dragoljub.

Romanca.

I.

U cvjetniku Marica
Dragoljub je brala,
Ne znajući mladjana,
Kome bi ga dala.

Misô joj se zanosi,
Grud joj puna plama,
Ali čudne promjene
Ne razum'je sama.

Pa će pitat majčicu:
„Majko moja mila!
Kome li bi kiticu
Ovu nam'jenila?“

Digitized by Google

„„Moja kćeri rodjena!
Ču li, da u gori
Po dnu stare gradine
Potočić žubori?

„„Podji, janje, onamo —
Gdje no borik gusti,
Pak tu cv'jeća kiticu
Niza vodu pusti!

„„Voda će ju odn'jeti
U seoske luke —
A kod splavi dočekat
Momačke ju ruke.

„„Pa kad pustiš kiticu,
S njome se oprosti,
Pojuć onu pjesmicu
Iz svoje mladosti!“

II.

Po dnu stare gradine
Gorsko vrelo zvoni,
Tamo našu Maricu
Tajna čežnja goni.

Šta ti Maro, Marice —
Zar te borje mami,
Ili tražiš pokoja
Tudjeka na sami? —

Tuj iz vrela potočić
Čarobno žubori —

Digitized by Google

Žubor mu se razl'ježe
Po toj tamnoj gori.

Mara pusti kiticu,
S njome se oprosti,
Pjevajući pjesmicu
Majčine mladosti:

„Oj potoče, potoče!
Dragoljub ponesi,
Pa u lukam seoskim
U kraj ga zanesi!

„Koje momče urani —
Neka za njim hiti,
Da si grudi junačke
Kiticom nakiti.

„Dragoljuba kitica
Izdat će ga sama —
Čija bit ću nevjesta —
Poznat ću ga nama'!"

III.

Izpred crkve ledinom
Kolo se okreće:
Jednim sreće prepuno,
Drugima nesreće.

U tom kolu igralo
Dv'je sto djevojaka,
A na žalost samo bi
Stotina momaka.

Digitized by Google

Svaki svojom šapuće —
Nekoji i s dv'jema;
Al sa Marom nikoji —
Ona igra n'jema.

Eno hiti Jelica,
Noseć kitu cv'jeća —
U prozorju potokom
Nan'jela ju sreća.

Vitom boru Draganu
Pokloni ju holo,
On joj desnu uhvati,
Uvrsta u kolo.

Mari grudi drhćuće
Duboko uzdanu,
Iz modrijeh očica
Suzice joj kanu.

* * *

Ah, da znadeš kitice,
Dragoljube b'jeli —
Koju kob ti Marica
Na t'jem grudim želi! —

U Banjojluci, 1886.

Digitized by Google

Noćne pjesmice.

I.

Noć je bajna — slavuj poji
Na tananoj hvoji,
A djevojka nedohitne
Broji zv'jezde sitne

Slavuj pjeva — sretan li je
Tajnâ on ne krije;
Al' ti brojeć zv'jezde sjajne,
Kriješ srca tajne.

Zalud, djevo, trudi tvoji —
Zv'jezdâ ne prebroji;
Meni više muke zada
Tvoja duša mlada.

Prije bi ti, djevo mila,
Zv'jezde dokučila,
Nego l' ja sred noći bajne
Tvoga srca tajne.

Digitized by Google

II.

Duge li su zimske noći —
Prespat' nij' ih moći,
Al još duže l'jepoj Anki —
Živoj vragolanki.

Svu noć sjedi pokraj prela,
Kako sinoć sjela,
Tanku predju suzam rosi —
Srcem se zanosi.

Za Ankine gorke jade
C'jelo selo znade:
Sve su cure izprošene —
Za to ona vene.

Netko kucnu iznenada —
Zadrktala mlada,
„Prosci eno — viče mati —
Kucaju na vrati!“

III.

Niza vodu čamac mali
Ponesoše vali,
A u čamcu ribar mladi
Kini se i jadi.

Svu noć lovi, svu noć čuje —
Prazna mreža mu je;
Kud su ribe odplolive —
Odn'jele ih vile! —

Digitized by Google

Običajno pjevajući
Vraćao se kući
A u luku puste sreće
Sad se šuteć kreće.

U luci ga sreća čeka,
Nosi srcu l'jeka:
Draga mu se — čim doplovi
Oko vrata ovi.

IV.

Noć se stidi crna skuta,
Kad djevojka ljuta
Plaho kudit puna jala
Mjesečinu stala:

„Mjesečino, ti si kriva —
Ti nemilostiva:
Izdala si dragi' dvoje
I putove moje!"

„Potamnili za oblaci'
Do v'jek tvoji traci,
Da ne vide nič'je oči,
Gdje se tajno roči!"

„„Ne kuni me b'jeli cv'jete,
Ljubavi ti svete!
Već pred čime zvjezde tamne —
Tvoje oči plamne!""

Digitized by Google

V.

Za planinu sunce sjelo
Večeras je prelo,
Napresti će seke mile
Kosu b'jele svile.

Sakupe se sve preslicom,
Momci tamburicom,
Vesele su — sve vesele —
Samo nije Jele.

Tiho šapće: „Crna noći,
Hoće l' dragi doći?
Ali si mi noći duga —
Na mom srcu tuga!“

Zora b'jeli — noć se d'jeli,
Jele zori veli:
„Stani zoro — stani b'jela,
Još n'jesam naprela!“

VI.

Na okancu mirna doma
Sitno pjeva moma,
Kano slavka zaklonjena
Sred grma zelena.

Pred oknom joj cvjetna lipa
Mio-miris sipa,
Svaka njena drkće hvoja
Od sladjanog poja.

Digitized by Google

Mjesec bl'jedi nebom pliva —
Sreće se uživa,
A ljubovnik nà dnu doli
Oblacim' se moli:

„U jedno se sgrn'te jato —
Zaklon'te mi zlato,
Da mi mjesec lica bl'jeda
Ne ureče čeda!“

VII.

Noć je gluha — noć je mukla,
Čuj de puška pukla —
Pukla puška u pô sela,
C'jelo selo smela.

Staro, mlado — sve se budi,
Selom hite ljudi:
— Dušmani su — neki reče,
Bit će silne sječe. —

— Vatra li je? dušman li je?
Ljudi, šale nije! —
Zasunuše majke dveri,
Boje se za kćeri.

Al' se netom vrate ljudi
Umirenih grudi,
Pa se smiju sve od milja:
„Izprošena Smilja!“

Digitized by Google

VIII.

Na meraji iznad vesi
Silan kr'jes se kresi:
U oči je Gjurgjev dana —
Veče od pjesama.

Oko nj mladež puna nade
Kolo igrat stade,
Od ijuka zamnu brda —
Ječi zemlja tvrda.

A kad minu noći pola,
Ne sta burnog kola,
Ne sta kr'jesa i pjesama —
Na meraji táma.

Al' čudesa kr'jes taj stvara
Veća od iskarâ:
Zapalio srca mlada — —
Tko će trnut' sada?

IX.

Vjetrić piri — tiho veče,
Caruješ mjeseče,
Blago tebi med zv'jezdama —
Ne smeta ti táma!

Da caruješ pravo svima —
Sv'jet se ne otima,
Jer ti kruna od v'jekova
Još i danas nova.

Digitized by Google

Carevo sam i ja slavno
Kô ti do ne davno,
Okô mene djeve krasne
Kano zv'jezde jasne.

Al' od kada mi danica
Angjeoskog lica
Vrati pogled umiljati —
Prestah carevati.

U Sarajevu, 1887.

Momu uzoru.

Kad mi prodje dika
Kraj moga cvjetnika,
Tad od milja cv'jeće
Isto zatrepeće.

Kad mi lasta mala
Diku ugledala,
Kako krasna djeva —
Ŏmah si zapjeva.

Što se svijet čudi,
Da mi trepte grudi?

Digitized by Google

Kada isto cv'jeće
Od milja trepeće.

Što se svijet čudi,
Da se pjesma budi?
Kad se istoj lasti
Probudja od slasti.

Kad te vidim, djevo,
Kako ne bi pjevô
Mog života Vesni
Srca drage pjesni!

S Bogom noći!

S Bogom noći — davno željkovana,
Tamburicom sitnom sprovedena!
Koliko si ozl'jedila ranâ,
Doklen tvoja nastupila m'jena.

I mene je pogodilo zrno
U dno srca, u dno mojih grudî —
Pogodi me ono oko crno —
Ima l' veće jošter rane, ljudi?

S Bogom noći — moje spominjanje!
Dan se eto veće b'jeli radja
Sve što dalje, moje b'jelo janje —
Na tebe mi uspomena sladja!

Digitized by Google

Al u srcu rana je duboka,
Tko će ranu vidati mi ovu,
Što kr'jes tvoga ozl'jedi mi oka —
A sv'jet opak ljubavi ju zove?

S Bogom noći — budi milostiva!
Pa kad opet òmrknut' ćeš pusta,
Moreš dati melema mi živa:
Poljubcima sljubiv medna usta.

Krnjá pjesma.

Za tu li me pitaš pjesnu
U toj spomenici,
Jer je krnja, za št' mi osta
Zaglavak u žici? —

Kazat ću ti — vjera moja,
Istinu ću r'jeti!
Jer što onda bolan tajah —
Danas mi se sveti.

Jednom samo moga v'jeka
Sretnuh ju na stazi:
Prvi pogled tog angjela
Srce mi porazi.

Digitized by Google

Ona ode i za njom se
Zametnula staza,
A ja ostah kano cv'jetak
Iza prvog mraza.

Za to osta pjesna kŕnja
Na prvome listu;
Al još mislim dokrajčiti
Pjesnu ovu istu.

Ako li ju sresti kada
Dade meni sreća,
Sjetit ću je onog trena —
Ako se ne sjeća.

Da mi kŕnja ne ostane
Pjesma ta na rugu,
Pripjevak ću pripjevati:
Moga srca tugu.

Digitized by Google

Vjerna ljubav vijekom živi.

Milka dragog ime veze
Sitnom crnom niti,
Svilen vezak suzicama —
Kô biserom kiti.

Pitala ju mladja seja:
„Čemu vezak ti je —
Kad ti dragog u svom krilu
Crna zemlja krije?“

„„Ne znaš draga — mladjana si
Mladjoj seji zbori —
Da se gorom posl'je zova
Dugo jeka ori.

„„Da se draga dragog svoga
Posl'je groba sjeća,
Kano ševa usred zime
Cvjetnog pramaljeća.

„„Opet će se ševi vratit
Cvjetno pramaljeće;

Digitized by Google

Al se meni dragi nikad —
Ni do v'jeka ne će.

„„Na grob ću mu na krst stavit
Ovaj prevjes b'jeli:
Vjerna ljubav da v'jek živi —
Da sv'jet znade c'jeli!““

U Sarajevu, 12. januara 1888.

Tri žrtve.

Pod Jadovnikom, gdje no vuci viju,
Nad ubogo je selo pao mrak,
Od pustih tud'jer kolibica trijû —
U kojima se sanak krili lak —
Tek jedne tužne, što no na kraj stala,
Svjetluca luč se kroz okanca mala.

Pod stropom čudno zaškrinuše grede,
Na vratim' krcnu od zapora krak,
Oh kako tužno zrake luči bl'jede
Razgone po toj uzkoj izbi mrak!
Na podu leži bolna djéva mlada —
A do nje kleknu majka puna jada.

„Ah tužna li sam! — starica nariče,
Sve dobro naše ote zlotvor klet,
Kud cv'jeće sadih — trn mi bodljiv niče

Digitized by Google

Ko srećom da već taj ne radja sv'jet:
Pregòrjeti ću dobro i imanje,
Al' tebe nikad, moje milovanje!"

Iz sna se plaho bolna djéva budi:
„„Ti plačeš, majko! — reci, šta je to?
Kô zmija da mi ovi se o grudi,
A srce hoće puknut' mi na pô;
Na grudi, majko, de mi stavi ruku,
Da i ti znadeš — koju mučim muku!""

„Već treća noć je, što no zulumčari
Opl'jeniše nam kuću — pusti dom,
Sve oteše nam, čim nas Bog nadari —
Tvoj život mladi u bjesnilu svom:
U desnu grud ti noža rt zarinu,
Po pragu doma proliv krv nevinu."

„„A gdje mi bráco bio u čas zao —
Zar mogô gledat — kako ginem ja?
Za št' svojim grudim' pred nož nije stao?
Ta sestra sam mu — sestra jedina!"" —
„On štiteć majku od zlotvorâ svoju,
Kô div je stao u krvavu boju.

„Jedínac mi je, ja mu život dado'
I on bje meni dužan život svoj;
Pa kad si pala, sladka moja nado,
Sa čela bráco otro ti je znoj —
I „s Bogom!" rekav ode u planine
Za ubojicam sestrice jedine!"

Digitized by Google

Pod stropom čudno zaškrinuše grede,
Na vratim krenu od zapora krak;
Oh kako tužno zrake luči bl'jede
Razgone po toj uzkoj izbi mrak!
Na slami mru već momi oči crne —
Kô luč ta bl'jeda mlad joj život trne.

„„Čuj — same zvone na guslama žice,
On pade. majko, to mi šapće slut!
O samohrana majko sirotice,
Sad javi mi se bráco zadnji put!““
I u to djevi r'ječ u grlu susta,
A kolibica osta pusta — pusta.

* * *

Pod zvjezdovito sad se nebo vinu
Na tajnim krilim' sretne duše dv'je —
I trepteć motre jadovnu dolinu,
Dok treća duša prne medju nje:
Tek drugi p'jetli na sjedalim' poje —
A majci srce puklo već na dvoje.

U Banjojluci, 1886.

Digitized by Google

Angjelina.

Romanca.

Angjelina suze lije
Majčici na krilu,
Nizajući b'jeli biser
Na tananu svilu.

Angjelini majka dobra
Plavu kosu gladi,
Pa ju pita: za što plače —
Koji su joj jadi?

„Zar ti, dušo, sitno zrnce
Bisera izpade,
Pa o b'jelom grlu tvome
Manjkati će sade?“

Angjelina majci dobroj
Odgovara milo:
„„Da mi pade — to bi pao
Tek u tvoje krilo.

„„Pa da pade u dno mora
Gdje biserka b'jela.

Digitized by Google

Još bi, majko, biser našla —
Iz mora izn'jela.

„„Nije meni biser pao
U duboko more,
Već moj dragi vjenčao se
S drugom preko gòre.

„„Prvu ljubav ja izgubih —
Nje ne nadjoh više!““
— Za to plače Angjelina,
Plače i uzdiše.

U Sarajevu, 1888.

Na susretu.

Na vrh brda putnik stoji —
Podbočen o štap,
Zuri tamo, gdje no r'jeke
Bučni šumi slap.

Sve mu tud'jer već poznato —
I najmanji grm;
Svaka gora, svaki humac,
Ravnica i strm.

Sa plandišta pjev pastira
Poznat mu i on,

Digitized by Google

Poznat mu je sa crkvice
Milozvuki zvon.

Stoji putnik: kolajna mu
Resi mladu grud,
A za kapu zatako je
Cv'jet i dr'jenak rud.

Veće vidi izmedj voća
Milog doma krov,
Čini mu se. kô da čuje
Majčin sladki zov.

Kô da vidi mladu ljubu*)
I njen obličaj,
Kô da ćuti njenih rukû
Sladki zagrljaj.

Tek kô danas pir slaveći —
Sretni danak svoj,
A već sjutra bojna trublja
Pozva ga u boj.

Što se vojno sa nevjestom
Oprostio mlad,
Devet puta mladjak lice
Pokazo od tad.

Sad se vraća sa bojišta
Veseo i zdrav,

*) U Bosni i u obće na jugo-iztoku kažu zakonitoj ženi „ljuba". Svakako je „ljuba" bolji izraz, nego li: „gospodja", „supruga" i „žena".

Digitized by Google

Gdje no ubro lovoriku,
Boreć se kô lav.

Podje junak i susretnu,
Sašav već na drum,
Snašu mladu s čedom malim —
Za njom stupa kum.

„Zdravo da si, kume mili,
Čuvao te Bog!
Sa krštenja donosimo
Prvijenca tvog!“

Makne kuma sa čedanca
B'jelo veoce —
Ah kol' milo zažmuriše
Modre očice!

Ah kol' sladak bio prvi
Očev cjelov taj
Po čeocu — pahuljici
Prelit osjećaj;

Sretno i ti, oj prv'jenče —
Bio jednom boj,
Tebe tako na povratku
Sretô sinčić tvoj!

U Banjojluci, 1886.

Digitized by Google

Radi kite cvijeća.

Bez ljubomora ljubav
Kô ruža je bez lista,
Ljubòmor kad preteži —
Tad' vene ljubav ista.

Knez Vojmir zove dvorjanike svoje:
Šumare, lovce — u svoj sjajan dvor;
Pred knezom ljudi u predvorju stoje,
A on je stao kano zelen bor,
Na očima mu zbilja sad počiva,
A r'jek mu zvonak poput vrela živa.

„Na nogam' da ste prije b'jela dana,
U lomne ćemo gore — lovit lov;
Opremite mi moga konja vrana
I pušku dobru, nož moj bridak — nov!
Kud jelen plahi zelen-goru lomi,
Tam' medjedi se, vele, veru tromi.

„Za medjedi nam potoč potisnuti,
Pa da ih tri sta — naš će biti pl'jen,
Pa da me sreo isti tigar ljuti —
Za jedan oka on bi pao tren!

Digitized by Google

A vam' da spremna svakom šarka ljuta
I po dva za nju zalogaja kruta!"

Do sjajnog saga klanjaju se ljudi —
I svi će redom iz dvorane sad,
A knezu silno nadimlju se grudi:
Ta snažan, l'jep je, ponosan i mlad,
A kneginja se primaknula mila —
Po sagovima šušti laka svila.

„Oh ti ćeš, vojno, u lov sjutra poći,
Znaj, nesreću mi neku šapće slut,
Ta ne ću usnut c'jele ove noći,
Sva drkćem — drkćem kô na buri prut,
Ah man' se lova — ostani kod mene,
Strahovite mi razprši te sjene!"

„„Ne vjeruj, zlato, utvara je pusta,
Što kida tvoju toli nježnu grud,
Moj vranac konjic nikad još ne susta —
Ma pod njime se vitlo p'jesak rud,
Strelimce sto put prošav goru crnu,
Al nikad nigdje jošte ne posrnu.

„„Il' moja da me izda snažna desna
O mača moga bridak ovaj rt
I str'jela bi se odbila nebeska,
Al' moje ćorde ne bi mogla strt:
Ta svu bi goru pokosio listom —
A što će reći moja šara istom!""

Dok knez zboraše — mač se ljuti trzo,
U temelju se drmo c'jeli dvor —

Digitized by Google

I vranac plahi na obru rzo,
Kô da sve srne b'jesno u ponor;
A kneginju mu pečal mori mladu,
Al' knez se tome ne dosjeća jadu.

„Nij' tebi kneže, da progoniš zv'jeri,
Što pustom gorom traju život svoj,
Već staza tvoja do lovčeve kćeri —
U pustoj gori tvoj je perivoj:
Zar kneginja se, misliš, ne dosjeća —
Tko dade tebi onu kitu cv'jeća?"

Knez staše zureć u strop divskim gledom,
Uvr'jedjen li bi — ili dirnut tol? —
Na licu njeg'vom možeš čitat bl'jedom
Tajnovitu mu srca neku bol:
Pred kneginjom se zaman kleti staše,
Izmamit tek joj suzice mogaše.

Svu noć ju nesan mučit ne prestade,
Kô jelu kada stane točit crv —
Ljubòmor toči njene grudi mlade,
A u srcu joj kipi vrela krv:
Svedj gleda kneza, kako prepun sreće
Iz rukû Vere prima gorsko cv'jeće.

Na osvit toga žudjenoga dana
Već knežev dvorac sav bi budan, živ,
Osedlaše jur sluge konja vrana,
A knez uzjaše kano gorski div —
I ljubnuv svoju kneginju premilu.
Podbòde oštro vranca-konja vilu.

Digitized by Google

Po prašnom drumu prašina se vije,
Pred povorku se bori brzi hrt,
A kneginja ih prati — suze lije,
Kô da joj za vrat sjela veće smrt:
Ljubòmor njene mlade grudi c'jepa,
Ko steća b'jela stoji n'jema — sl'jepa.

Dok prvi težki utisak ju minu
I teži srca dok ju minu jad,
U glavi netom nova misô sinu,
Pa dvorkinju će mladu dozvat' sad —
I toli blagim osmjehom ju sretne,
Kô nikad da još ne bi duše sjetne.

„Čuj, Drago, sade — vjerna dvorkinjo mi,
Zatajat tajnu tvoj bje vr'jedan svik,
Sad kazat ću ti, što mi srce lomi
I onaj kleti suparnice lik,
Kog' danju, noću, u snu i na javi
Kô smrtne sjene srce mi se stravi.

„U javoriku posred gore tamne —
U našeg lovca ima Vera kći,
Ljepotica je, da joj nigdje ravne
U kneževini našoj c'jeloj ni:
S njom knez se Vojmir roči tam na sami,
A kitom cv'jeća ona ga namami."

„„Oh sv'jetla gospo! — dvorkinja će sade,
Zar kita cv'jeća — onaj pusti cv'jet
Primamit srce tol'ku moć imade,
Pomamio bi po tom sav se sv'jet;

Digitized by Google

Iz poštovanja pokloni ga Vera,
Jer znadem, da je čista poput l'jera.""

„Sad dosjetih se šali — ma i smjelo —
Da vidim, da l' me vjerno ljubi knez,
Omastit ću si krvlju lica, čelo,
U ruci držeć krvav b'jeli vez —
Zatajat ću se, kano da sam mrtva —
I krvničkijeh rukû pala žrtva.

„Pa kad me vidi krvlju orošenu
I po dnu nogû krvav onaj mač,
Pa ako ljubi knez si svoju ženu,
To svladat će ga tuga, bol i plač:
Ljubòmor mah će minuti me ljuti,
Sa srca pasti onaj kamen kruti.

„Što tebi rekoh — reci to vrataru,
Ta šutjet kr'jepost bila mu je v'jek,
A nadajte se za to l'jepu daru,
Zaslužen dar je svakom sladak tek;
Sad možeš poći — i do sretne zgode!"
Poljubiv ruku, dvorkinjica ode.

O podne žarko pripeklo je sunce,
A kneginja će u predvorje sad,.
Niz ledja kosa prši joj kô runce,
Pod bagren-drvo sjedne se u lad —
A čelo, lica i skut okrvavi,
Do nogû na bus krvav mač još stavi.

Po prašnom drumu prašina se vije,
Kô vijor goneć nebom oblak mrk,

Digitized by Google

A viska stade konja vatrenije',
Munjevit konjâ to je plahi trk:
Knez Vojmir tud'jer u predvorju prvi —
I u tren pozre kneginju u krvi.

Tek vratar reče: Eno, gospodaru!
Tam kneginja ti leži mrtva — ah ....
A knez u grudi rinu nož vrataru —
I vratar pade — zadnji dahnu dah ....
Samòkres planu — tr'jesnu — dim zagusti,
Knez Vojmir pade, dahne — dušu pusti.

A kneginja se trznù — zapomaga:
„Ŗad' kite cv'jeća pade vojno moj!"
Poteče — srne, ostavlja ju snaga,
Pred očima se smračilo već njoj:
Na Vojmirove padne drage grudi
I usne, da se nikad ne probudi.

* * *

Dva zelen-groba stoje uporedo,
Na svakom grobu niko neven žut
I gorsko cv'jeće do nevena bl'jedo;
Nanese li kog' uz grobove put,
Gdje neven cvate usred gorskog cv'jeća,
Da nesretne se one kite sjeća.

Sarajevo, 24. avgusta 1887.

Digitized by Google

Nadžak osvete.

Iz XVIII. stoljeća.

Kraj Vrbasa čardak se bjelasa:
Selim-begov mio ljetnik to je,
U zaladku bez sjaja i krasa —
Gje boravi ljetne dane svoje.

Od čardaka tek puškòmet puta
Stoji kula — pusta na tri boja;
Sazdana je od kamena kruta
U tu kulu vode vrata dvoja.

Jedna vrata c'jeli svijet znade,
Druga samo mjesečina sjajna,
Kroza nj sunca zraka se ne krade,
Ta su vrata Selimova tajna.

Da za tajnu ne saznadu ljudi,
Majstorbaši plati bábo djelo:
Nadžakom mu slomi vr'jedne grudi
I u Vrbas baci jadno t'jelo.

Digitized by Google

Gdje li nadžak onaj ubojiti —
Kud se u tren onaj proklet smeo?
Toga tvoja pamet ne dohiti, —
Nadžak krije negdje crni veo.

Star pustolov već se upokoji —
U haremu nad njim drvo lista,
Ko l' su grozni pustolovi tvoji!
To zna pričat ova kula ista.

I.

Pod čardakom prostan ahar ima,
Selim-beže sjedi na dušeku,
Tud'jer goste odprema i prima —
Medne r'ječi iz ustâ mu teku.

Zbori holo u ponosu svome,
Duhan dimi — jaku kafu pije,
Pak sve pita: Gdje su ljepše mome?
A u srcu crni pakô krije.

Planu grud mu veće u toj šali,
I tek pljesnu o ruku si rukom —
Dvorani su vjerni dotrčali,
Pred njim stoje, klanjajuć se mûkom.

„Gjogata mi izvedite sluge!
Merak mi je pojašiti malo,
Pùsat amo i dv'je male druge,
Dugu šarku — aždajino zjalo!“

I što rukam' tri puta bi pljesnô,
Gjogat — eno — na dvorištu rže,

Digitized by Google

Vratom vije, propinje se b'jesno,
Dok na nj sedlo hitar dvoran vrže.

Pa ga rahtom divnim zaodjenu
Sve od srme zvečeć paricama —
I prebaci čohu još crvenu,
Igra gjogat gizdav, punan plama.

O onkuš mu još kuburluk stavi:
To dv'je male — nadžak, gle, sa desne;
Dvije majke da u crno zavi —
Kad uz male još i nadžak tresne.

Mili Bože, divna li junaka
U dolami izvezenoj zlatom!
Kad se baci na gjogata laka.
Rže gjogat — pa sve vije vratom.

Ponosito ukoči se beže,
Pa se upre nogam' o stremena,
Plaha hata uzdama priteže —
Iz žvalja mu vrije mutna pjena.

Čas na stražnje osovi se dvije,
Kô nad propanj žestok se uznese,
A čas prvim o kamenje bije,
Iz kamenja varnice se kr'jese.

Pod junakom po oboru igra,
Rže, hropi — kano zv'jere b'jesno;
Selim zvjerka poput gladna tigra,
Napr'jed hiti — sve mu tud'jer t'jsno.

Digitized by Google

Pak pohiti gustijem bukvikom,
U Vrbanjsku dolinu će ravno:
E da bi se sreo s onom dikom,
Za kôm čezne — — gine poodavno.

Oj Vrbanjska ubáva dolino!
Kukaj opet, kukat naviknuta, —
Na najdraže već ti čedo zinô
Selim-beže, ta adžaja ljuta!

II.

Dva kućarka stoje pored njive
U šljiviku Vrbanji sa l'jeve:
Porodice tud'jer dvije žive
U kućarcim od blata i pljeve.

Dva to kmeta Selim-begova su:
Momak Jerko — uza nj stara mati,
Gradeć otac kulu na Vrbasu,
Nadžakom mu beže djelo plati.

Jedva stiče — koliko mu treba,
Malo treba; al' i malo rukû,
Pa što steče — i od malo hljeba
Treći dio subaše odvuku.

A od s'jena polovinu daje
Desetari uzet će deseto;
Ne miluje nitko b'jedne raje,
Pa od svega — što mu osta? eto —

A gdje harač, što ga raja daje? —
Pa za glavu — zar grjehòta nije?

Digitized by Google

Zar taj harač raji zaštita je
Kad se jadna i na domu krije?

Susjed Pero nješto stoke ima;
Al petero ima nejačadi,
Preostatak sav će izjest zima,
Pak su nùto jednaci im jadi.

Zimus drûgu smrt mu ugrabila,
Na brdaljku — eno — križ se b'jeli;
Dobra Ruža majku zam'jenila,
Ona braći smok i hljebac d'jeli.

Trostrukijem ona vraća darom
Svome ocu drago milovanje;
Jer s proljeća kakim sijô marom.
Takom srećom i on ljeti žanje.

Krajina je take ne upamti
Zor-djevojke vilinskijeh čara,
U srcu joj sveto čuvstvo plamti —
Onaj plamen ljubavnoga žara.

Svi su momci za njom pomamljeni;
Ali zaman tisuć želja živi':
Nije dugo jošter do jeseni —
Vodit će ju Jerko sokô sivi.

III.

Tiho struji Vrbanja dolinom,
Tiho struji — neprestance hrli
Tam, gdje Vrbas teče svom brzinom,
Da kô s bratom svojim se zagrli.

Digitized by Google

Iznad doli borikovo brdo
Zalazeće sunce obasjalo,
U zaladak tud'jer b'jelo krdo
Poleglo je odmorit se malo.

Do ovaca Ruža izpod bora
Sjela tud'jer kano b'jela vila,
Već se skriva sunce iza gora, —
Sitan vezak već i ona s'vila.

Pa se pjesmom — srca razgovorom
Kano slavka milo razgovara —
Divna mòma pod zelenim borom
Pûstî borik u raj, gle, pretvara.

Već se glasa zvono prehodnika,
Sve će ovce njegovijem sl'jedom —
Uzkom stazom zelena borika
Kući krenut običajnim redom.

Al kad sašlo do šikare guste . . .
Vuče li je u gustome l'jesu? — —
Stranpute se b'jele ovce puste,
I mah Ruži grudi se potresu.

Selim-beže razkriljenih rukû
Iz zasjede u gustome l'iesu —
Kano kobac golubicu guku
Prihvati ju u strastvenu b'jesu.

„Ružo mila, ne plaši se mene!
Nit sam dušman, niti zlotvor koji;

Digitized by Google

Za tobom mi srce — život vene,
Zan'jeli me divni čari tvoji!

„Eno gjogat nestrpljivo čeka,
Pon'jet će nas krišem do čardaka:
Ljubit ću te, ljubit svega v'jeka —
Ti ne nadje nikad momka taka!

„Kaduna ćeš biti draga moja,
Biser, zlato, kadifa i svila
I još drugo nakita bez broja — —
Sve je tvoje, Ružo moja mila!"

„„On kućarak volim po dnu gore,
Volim s braćom d'jelit pustu provu,
Nego l', beže, tvoje b'jele dvore —
I kadunom da me tvojom zovu!""

Poći ti je — ne ćeš se oteti!"
„„Pomoć, pomoć! — Otmičara, eto!
Pomozi mi bar ti, Bože sveti . . .
O Isuse! — Gospo . . . ime sveto!""

„Ne galami! Pomoći ti nije — —
Amo ajde, pomoći ne zovi!"
Feredžom ju dugačkom ovije,
Bošću b'jelu oko glave ovi.

Pa preda se baci ju na hata,
Gjogat rznu — niz goru poleti;
Ovi curu oko b'jela vrata
Kletom rukom otmičaru kleti.

* * *

Digitized by Google

U boriku bleji krdo b'jelo —
Kud će tužno i prepuno jada!
Davno sunce za planine sjelo,
A nad borje crni mrak već pada.

IV.

Tužno struji Vrbanja po doli,
Kô da nose same suze vali;
Bl'jed i krnj se mjesec sad pomoli —
Tužan i on, kô da nješto žali.

Snužden Jerko vjerenicu čeka,
Smračilo se veće poodavno,
Čini mu se duže od pô v'jeka,
Pa u borik odputi se ravno.

Već bi djeca sjela oko čanka:
„Gdje nam seja?“ — pitaju se jadna,
Ne srknuše čorbe od uranka,
Pa ti pište kano pilad gladna.

S'jedog oca pitaju nejaka:
„Dobri ćaćko! Gdje li osta seka?
Vraćala se uv'jek prije mraka,
Pa nam dala pogače i ml'jeka —“

Snužden otac ne da odgovora,
Jer ga slutnje svakojake muče,
Mireć djecu još mu muka gora —
Samo srce da mu već ne puče.

Pak doziva: „Ružo, Ružo! Gdje si?
Da u gori kamo ne zaluta —

Digitized by Google

Smiluj joj se Bože na nebesi'!
Il' da zv'jer ju ne zavreba ljuta?

„Da ju nekrst u gori ne ote?
Volio bi sto put da je mrtva,
Nego l' tvoje — otmičaru skote,
B'jesne strasti da bi jadna žrtva!"

Već se čuje zvono prehodnika,
Burno srce s'jedu starcu bije:
Jerko vraća ovce iz borika,
Ali Ruže nigdje — nigdje nije.

„Moje d'jete!" — starac zapomaga,
Pozrev vezak — — vezak onaj b'jeli,
Što ga vezla njena ruka draga — —
Dahne ..... kano da se sv'jetom d'jeli.

Jerko starcu tužan vezak pruža:
„„Evo, starče! nadjoh ga kraj puta,
Gdje u borbi ostavi ga Ruža —
I do nj zrnca gjerdana razsuta.

„„Svu sam goru probudio vikom:
Ptice prenuh iz sladkoga sanka,
Zv'jeri plahe podigoh borikom,
Listak drhtnu, drhtnu hvojka tanka;

„„Isti crvak pod praškom se makô,
Prehodnik se javi glasom zvona,
Prenulo se na glas biće svako —
Samo nij' se odazvala ona!

Digitized by Google

„„Aoh Ružo, milovanje moje!
Znam, da pl'jeno ti si otmičara,
Srce tvoje već zajadalo je;
Dolijat će ona lija stara!

„„Tješi mi se, s'jedi starče, tješi!
Otet ću ju — Krstove mi vjere!
Ako l' nikad rukû ne ogr'ješi' —
Ove noći past će ono zv'jere!““

Djeca vrisnu, a starac ih miri:
„Smiri mi se, janjad, doć će seka!““
Kô da vidi — bl'jede ruke širi —
Da se vraća d'jete iz daleka.

Ode Jerko, osveta ga mami,
Osveta je njeg'va želja živa;
Starac djecu grli si u tami,
Kô angjelke redom ih cjeliva

Za oblake krnj se mjesec skriva,
Pak će zirnut kad kad u te doli;
Znade i on, da nij' raja kriva, —
A što trpi — to i njega boli.

V.

Sitna kiša sipi nad Vrbasom,
Nad čardakom i nad kulom b'jelom,
Malo škropi — razgali se časom
Mutno nebo bl'jedozračnim velom.

Bože mili! Tko se ono vere
Po bostanu uz kuline st'jene,

Digitized by Google

Jali Selim — jali gorsko zv'jere?
Škripi zub'ma poput gladne h'jene.

Nit je Selim, niti gorsko zv'jere;
Osvetnik je — za osvetom gine,
Osvetnik je, al je čiste vjere —
Sam Bog štiti njega sa visine.

Jerko to je, osvetnik taj ljuti,
On, koj traži milovanje svoje;
Desnica mu stisla nadžak kruti,
A za bens'lah bodež zatako je.

Ove kule polu-mrke st'jene,
Ovaj nadžak, šum Vrbasa brza —
U duši mu bude uspomene,
Da od groze srce mu se trza.

Sad se sjeća — uh, časova oni'
Kad ga majka k ocu amo slala,
Pa kad nejak brašljenice doni,
Nadje oca pružena do žala.

Pokraj njega krvav nadžak tude;
Zaman mladjan dozivo plačući —
U pomoć je zaman zvao ljude
Tek mogaše šapnut otac mrući:

„Eto, sinko, svršio sam posô
Po dnu kule sazdah tajna vrata,
Nadžakom mi stari onaj goso
Slomi grudi — to mi bješe plata.

Digitized by Google

„Uzmi, sine, onaj nadžak kleti,
Dobroj majci selam moj ponesi —
Ah, osveti — sinko, me osveti — —
Molit ću se za te na nebesi'!

„S Bogom ostaj — Jerko, moje d'jete!
Vraćajuć se stranputice skreni,
Da t'jem svaki trag ti se zamete, —
Molitvom se oca svog spomeni!“ —

To izusti starac umirući,
To izusti — duh iz t'jela pusti;
A siroče cv'jeleć, kukajući
Skrene tužno u taj bukvik gusti.

Deset dugih godina već minu:
Starog bega crna zemlja krije,
A ćud zlobnu namre svome sinu,
Jerbo zmija samo radja zmije.

Jerku srce vrî prepuno jeda,
Kô da čuje oca pomagaje,
Kô da oca umirućeg gleda,
Gdje sa b'jelim sv'jetom se razstaje,

Uza st'jenu sad naćuli uši:
Na dnu kule njetko bolno jeca,
Cv'jelom cv'jeli, u plaču se guši,
Bolan jecaj srce mu pres'jeca.

Od svih vaja to mu veći vaji,
Čuje cv'jele, čuje uzdisaje —

Digitized by Google

To su Ruže težki uzdisaji
Njene boli sada razpoznaje.

Kad no vaje mile Ruže doču,
Skupi snagu i moć svijeh žila,
Snažnim rukam' digne težku ploču,
Koja tud'jer tajni ulaz krila.

Pa nad glavu lagano ju pusti
Pak će krenut niza uzke stube,
Kud se grobni mrak razprostro gusti,
Gdje se zmije i jakrepi ljube.

Tamnoj uzi silazi već nà dno. —
Ruža vrisnu: „Eto otmičara!“ —
Ali ne zna njeno srce jadno,
Čija ruka tamnicu otvara.

„„Ne plaši se, moje milo lane!““
Šapne Jerko i razširi ruke,
Pa na dragog draga grudi pane,
Taj čas na sve zaboravi muke.

„Sad smo, Jerko, živi usred groba,
Spasimo se, kakogodjer znamo —
Spasimo se, Jerko, dok je doba —
Sad će zlotvor, otmičar ovamo!“

„„Zar će doći? — Istinu mi zbori:
Reci Ružo, — zar još ove noći?
— Kad mu žića zadnja luč dogori,
Onda ćemo, dušo — onda poći!““

Digitized by Google

„On će doći, života mi moga!
Donijeti bisera i zlata,
Ak mu srca ne poklonim svoga,
Stavit će mi alku oko vrata —“

„„Ne plaši se, janje, — neka dodje!
Ovaj nadžak nestrpljivo čeka,
Bar će kosti ostaviti o'dje,
Da mu pleme satre se do v'jeka!

„„Nož ti, evo! junakinja budi,
Budi hrabra — smrti se ne plaši,
Ako l' nadžak ne razlomi grudi,
Nožem udri — žrtve ne promaši!““

Kano krpa stoji bl'jeda cura,
Pa se u sklon iza vrata stavi,
Vidje eno, — kostur do kostura,
Nad njim plamsa neki plamen mavi.

I taj plamen za osvetom plamti:
To su kosti žrtvâ nevinije' — —
Kol'ko jada ova kula pamti,
Kol'ko tajnâ nà dnu svome krije!

VI.

Sve već sniva u crnome mraku,
Pola noći — tajni sat duhovâ;
Utrnù se žižak na čardaku —
A nad krovom huknu dva put sova.

Digitized by Google

Selim-beže napram kuli kroči,
Ponio je do tri kese zlata,
Pravcem kroči — kud ga vode oči,
— Gdje pod kulu vode tajna vrata.

Kano div se propne iznad ploče,
Pa po travi krajem ju povali.
Krokne napr'jed, stane — kresat poče
Da si žižak maljušan zapali.

Stoji beže blažen na dnu rova:
Izpod peta već mu zmija gmiže,
Troč sad huknu iznad kule sova,
Zadnjoč Selim žižak taj prižiže.

Jerko mahnu — težak nadžak pane,
U pravac ga junak shvatio je,
Selim pane poput suhe grane — —
Grud mu gr'ješnu razkoli na dvoje.

Osta trup mu nà dnu kule klete,
A nad prorov Jerko ploču svali:
Da i begu svak' se trag zamete,
Kô što ocu zametoše vali.

Oj se ori po toj tamnoj gori,
Veselo se Jerko s dragom vraća,
Pusti čame Selimovi dvori;
Tako nadžak pr'jeka djela plaća.

* *
*

Digitized by Google

Gdje no njekad kula stala ista
Kraj Vrbasa do onog bukvika,
Sad se b'jeli manastir Trapista —
Mirna kuća tisih pokornika.

Sad ne kuka Vrbanjska dolina,
Izminuše već vremena ona;
Od dolinâ do veljih planinâ
Slobodno se glase zvuci zvona.

Dok će biti roda i koljena,
Tako bilo — pa se ne da kriti —
Spominjat će ona se vremena
I osvete nadžak ubojiti.

U Banjojluci 13. juna 1886.

Tumač: Ahar veli se prostorijama bud u prizemlju, bud u prvom spratu kuće, gdje Turci primaju strane i goste. U aharu imadu obično dvije odaje: jedna bolja, gdje spahija dočekiva odličnije goste, a druga je za putnike, u obće za sirotinju, koja smije u ahar bez pitanja i dobije besplatno konak i hranu. Često bijahu ahari tako sagradjeni, da je u prizemlju bila konjušnica, a na gornjem spratu odaja. — Raht-a se veli nakitu, koji se stavlja preko sedla, obično je od fine čohe, resama i paricama od srme i zlata. Puset jest podpun pripašaj oružja i fišekâ, veli se i: pusat. — Onkuš = jabuka na sedlu. — Subaša, spahinski providnik, koji kupi u begovo ime trećinu. — Bošća, bijeli prevjes, kojim si bule zastiru glavu i lica. — Jakrep, skorpion, štipavac. — Selam, pozdrav. — Troč, tri puta. U Bosni se veli: jednoč, dvoč, troč, četveroč i t. d. — Zadnjoč, zadnji put.

Digitized by Google

Hajduk Gorštak i ljuba mu Draga.

Iz početka XIX. stoljeća.

Znaš li, pobre, gdjeno su Gorštaci?
B'jelo selo podnu gore strme,
Gdjeno ničU vidjeni junaci —
Kakih malo Krajina imade:
Na mejdanu i na svakom djelu
Desnice im suha zlata vr'jede,
Koliko ih rodiše Gorštaci —
Svaki izni v'jenac lovorike,
Pa je slavi malo i veliko,
Svatko žali, da ni tamo niko.

Razsijane kuće po brdaljcim —
Ne to kuće, veće košarice:
Krov se slamen priginje do tala,
Od okanâ ni spomena nema,
Razmaknute kuće na daleko,
Doviknut će mukom kóna konu;
Al im srce po na blizu kuca,
U ljubavi žive i u slozi —
Kô blizanci jedinice majke.

Digitized by Google

Na prilazu dom se prislonio,
Oko nj bujni voćnjaci se steru,
Po kojima sitne ptice poju
I gn'jezdašca tanana si viju.
Ta je kuća najstarija tud'jer —
Ne po krovu i nizkom šljemenu,
Već starinom slavnijeh Gorštakâ:
Prvi oni krov tuj podigoše —
I pogaču prvu zapretoše —
U pepelu na ognjištu pustu,
Kô nekada njini pradjedovi,
Tako danas vr'jedni praunuci
Krušac crni na izpolak d'jele —
Sladku dobit krvavijeh žuljâ,
Što preosta, kad drugi razvuku
Na vršáju čistu njih'vu muku.

Dva to brata dobom nejednaka:
Žarko tekar pušci dorastao,
Radan već se dično proslavio
Na mejdanu i šarkom i nožem,
Kršan momak kano čelik ljuti,
Kô da s borom ùporedu rastô.
A grudi mu kano stećak st'jene,
Kô dva t'jela da se u nje zbiše;
Za to junak dva junaka vr'jedi,
Za to o nj se otimlju djevojke,
Podignut bi mogo c'jelu vojsku
Ponajljepših dičnih djevojakâ,
Kamo l' ne bi biranih momakâ.

Digitized by Google

Ili Radan crnu zemlju oro,
Il motikom usjev okopavo,
Il na njivi ili na livadi —
Srcem on se zanosi onamo,
Gdje na brdu domovi se b'jele,
Gdje no Draga, sitnu predju preduć,
Na popasak b'jelo krdo goni
Po travnicim niže kuće svoje,
Pa u ladak brsnatijeh grana
Sjednuv mirno, kano b'jela vila
Pjeva pjesne iz tanana grla;
Junak Radan — al je ljubav jača
I zamamna pjesma djevojačka.
Ako ore — opuzine gradi,
Ako kopa — cjelinu ostavlja,
Ako kosi — odkosa ne reda:
Posao mu tekar pusta šala,
Zbilja mu je tekar misô jedna,
Jedina mu misô Draga l'jepa,
Draga samo i druga nijedna —
Draga samo Radana je vr'jedna.

Kada sunce za planine sjedne —
Prvi tračak hvatati se stane,
Draga s krdom na dom se povraća,
Pa tek što se odmače s vidika,
Uhvati ga drhat iznenada,
Srce mu se napuni čeznućem,
Nemiran je, sjedit' mu se ne da,
Nit sa brajkom razgovarat milo;

Digitized by Google

Sve mu pusto — kano dodijalo,
Isti dom taj toli omiljeli
Pust mu — kano pustinjačka špilja —
Bez spomeni drage i bez milja,
Kô sto mukâ da mu dušu muče — —
Tamo želja na brdo ga vuče.

Živoj želji ne može odoljet',
Veće krene ladom uzbrdice.
Svatko znade Radanove staze,
Pa kraj vrela, gdje se snašè roče,
Jedna drugoj šàpuće tihoma:
— Eno, vidi, Radan stazu lomi,
Zan'jela ga Pašićeva Draga,
Valaj junak, rodila ga majka!
Al' i Draga kano jela tanka,
E pa neka, Bog daj bilo sretno! —

U tren Radan dohvati se voća,
Eno Drage — na dohvatu veće,
Pa se susta pokraj bistre česme,
Što izbija iz kamena tvrda,
Nadn'jela se rukom povrh čela,
Da ne vidje sunca mjesec dana,
Pa najednom da ju sad obasja —
Ne bi moglo tako je uzn'jeti,
Kano Radan tud'jer na susretu,
Radan, koga cio božji danak
Sa brdaljka njene oči traže —
I srce joj mladjano ga želi.

Digitized by Google

„Dobar večer, jedina u majke“!
„„Dobar večer, Radane junače!““
„De mi, sele, de zahvati vode,
Plaho li sam ožednio veće
Sladke vode iz tvojijeh ruku;
Mila drago, srce te zaželi —
I moje te zaželješe oči,
Da ti vide ova b'jela lica,
Ove divne tvoje crne oči,
Vranu kosu, kô da noć ju sprela
Na preslici — na zv'jezdi danici,
A ti Drago danica si zv'jezda,
Što no sjaješ na nebištu mome!
Reci, dušo, iz srdašca tvoga,
Gdje no sve je blaženo i sretno,
Gdje no Bog je nebo udesio,
Gdje no ljubav na pr'jestolu sjedi,
Reci dušo, da l' me ljubiš i ti?
Ima l' za me nesretnika mjesta
U tom raju u tvojijem grudim,
Da se vječnim robom ti obvežem,
Da ti ljubav na pr'jestolu dvorim
Svojim srcem — svojim osjećajim',
I ti njime da do v'jeka vladaš?“

„„Već ti rekoh i ne presta reći,
Ko ne presta ova česma teći —
Oj Radane, moje žarko sunce!
Tako meni ostarjele majke,
Ak' se n'jesam zaželila tebe!

Digitized by Google

Bez tebe mi u pô dana mračno,
A sa tobom i u noći svjetlo.““
Tako Draga milo progovara,
A Radan se desnice joj hvata,
Pa joj l'jevom poče milit desnu,
Desnu milit, sladko progovarat:
„Eno, Draga — odvest ću te 'namo
Na Gorštake — moju djedovinu,
Da mi budeš vjerna kućanica:
Meni ljuba, a mom bratu mati —
Brata ćeš mi l'jepo svjetovati,
A ja tebe milo milovati.“

Draga časom Radana pogleda,
Časom opet u zemljicu crnu;
Sborit htjede — sborit joj se ne da,
Il se stidi — il ju nješto tišti?
A to Radan brzo li zam'jeti,
Pa ju stade propitkivat tiho:
„„Što ti zlato, jer obaraš oči?
Neki mutan povi se oblačak
Povrh tvojih obrvicâ vranih,
Kô da ljutav shrvala te ljuta,
Il' ti pečal stisla srce mlado,
Il se stidiš odkrit srca tajnu?“

„„Ne stidim se u poštenju svome,
A da reknem, da me što ne tišti —
— I ter kako! kô da pola gore
Na moje se odronilo grudi!
Ja te ljubim, to ti stoput rekoh;

Digitized by Google

Jer si vr'jdan moga srca mlada, —
Krcato je Gorštaci momakâ,
A medj' svima ti si ponajbolji,
To ti mlado i staro priznaje,
Al' me žale kumovi i teta,
Jer ti vele — a stidim se reći — —
Svašta vele —""

„A što vele? — sbori!
Il' sam kada uvr'jedio koga,
Bilo koga: staro il' nejako,
Il' djevojku koju obljubio —
Obljubio, pa je ostavio;
Il' se napiv rumenoga vina
Pred svijetom poštenje okaljo?
Sbori sada, cvatućeg' ti lica,
Nemoj tajat, jer će povenuti!"

„„Tajat ne ću, kazat ću ti pravo
Ono samo, što svi ljudi kažu:
Da se često zalaziš onamo —
U mejhanu pokraj Ibrin hana,
Gdjeno Persa krčmarica stara
Toči vino i rakiju ljutu,
A u Perse ima kopiladi,
Neka Smilja rodjena joj ćérka,
Tamo tebi osvanuti znade
Pijuć vino a ljubeći Smilju,
Pjevajući pjesme svakojake,
Kakih nije naše selo čulo,
Tudjeg' kroja i gadnoga soja,

Digitized by Google

Pa ti kažu, da si posto lóla:
Za to mene moje srce boli.“ “

Sluša Radan — na sm'jeh mu se dade:
„Srce moje, što si zatreptalo!
Zar od bure ljudskijeh klevetâ?
Vide, vide šarenoga sv'jeta!
U drva sam onomadne pošô,
Pa zadocnih, bilo nas je više,
Noć nas stiže taman pred mejhanom,
Vjetar stade gonjat oblačine,
Smrknulo se — sve nad nama zbilo,
Kô posljednja da će nastupiti;
Vidiš pravo pr'jeteću olúju,
Mi zavrni u mejhanu hitro,
Za tren oka škropac kiša sipne,
A na nebu šumit šumom stade,
Kano tisuć golemih bukovâ —
Krka, krka — sad po krovu nasta:
Sasu oblak leda kano šljunka,
Do sgležanja grâd se putem b'jeli,
Sjeknuše se munje u oblacim,
Pljuštac silni obori se kiše,
Kud ćeš — kamo izpod krova tada!
I pop Gavro tuj se pridesio,
Bilo tamo više gospodara
Iz kasabe, koji me poznadu,
A pop Gavro: „Kud ćeš, sine, sada?
Gdje ti smrklo — tamo osvanulo,
Noći više — život samo jedan.“

Digitized by Google

— Taman tako, pravo sboriš oče!
Uv'jek si me od zla odvraćao,
Puteći me dobru i poštenju. —

I ja ostah do b'jeloga dana,
Srknuv svaki po dv'je po tri mrke,
Ne bi, Drago, pjesme niti svirke, —
Tko će pjevat — kad se nebo kara?
Tko će pjevat? — Gdje no svaki sretan,
Što si glavu pod skrovitak sklonu.
Samo, Drago, klevete su grdne,
Kakih bilo i biti će v'jekom!"

Draga sluša — u oči mu gleda,
Ništ' ne reče, veće smješkom blagim
Hoće burnu da zatomi prošlost,
A Radanu srcu poodlanu,
Čim ugleda smješak joj na licu,
Kô da vedro ugledao nebo,
Kad se sunce na njem poigrava,
Pa joj stade tiho besjediti:

„Dodješ li mi i sjutra na vodu,
Da ti kažem, što sam namislio,
Namislio — tvrdo odlučio:
Odvest ću te mojoj staroj teti,
Kićene ću svatove sakupit, —
Neka vare vračarice travu,
Presjest će im, jerbo moći nema,
Nek' se ljute momčad i djevojke,
A mi ćemo učinit veselje

Digitized by Google

Na Gorštacim na mom milom domu;
Dodješ li mi i u koje doba?“

„„Kad se smrkne a mjesec pokaže,
Dok težaci sa njiva se vrate
I dok snaše zahvatit’ će vode,
A djevojke u kuće se sklone;
Jer su ljute kano prisojkinje
I na mene i na staru majku,
Prometnu se sve u crni pakô,
Nema više u nas drugovanja,
Niti pažnje — milog susretanja,
Pa se bojim čemernih jezika
Više, nego l’ u prisoju guje;
Jer bi guju i obići mogla,
Al’ je težko obić napastnice —
Ne srame se Boga niti ljudi.
A sad s Bogom! Polazit je meni,
Sutra će te Draga dočekati,
A ti gledaj, što si nakanio,
Da se moja smiri majka stara,
Da začepe pogana se usta,
Sa čega mi moja lica venu —
Srce plače puno nepokoja.““

„S Bogom Drago, s Bogom zv’jezdo moja!
Kad se sjutra tamna nojca pusti,
Ti mi zasjaj pokraj ove česme,
Da ti srca izpovjedim tajne!“

Digitized by Google

Radan skrenu popr'ječice kući,
Draga pako uza zelen voćnjak,
Pa kad voćnjak prevalila veće,
Dohvaća se stazice na vrhu,
Da obidje do dva komšiluka —
I tek što bi kućam na pomolku,
Silna kiša obori se na nju,
Da sva brda zamnu od psovakâ,
Nije čudo, kad se babe sroče,
Al bezsramnih eno djevojakâ,
Udare ju ružit iz sveg grla:
„Skitalice, sramotiš nam lice
I poštenje čisto djevojačko,
Pod skut noći kriješ b'jela lica,
Da je lola ljubi i cjeliva —
Kad kod Perse napije se vinca,
Da bi za što, već za novac šuplji;
Ima Draga srebrenih gjerdana,
Neka nosi — tko je umje steći
Niti mukom ni krvavim žuljem.
Veće licem, na kom stida nema:
Lica venu a gjerdani zveče —
Alaj Drago, što ti vr'jedi blago!"

Pregnu Draga, da proguta hitro
Zalogaje čemernih srdacâ,
Ramenima skrenu — pa pojuri,
Što ju lake ponesoše noge.

Pred pragom ju dočekala majka,
Desnom rukom zamahnuv se plaho:

Digitized by Google

„Jedinice u nesretne majke!
Čudo božje, da već modro nebo
Ne pocrni od sramote puste —
I da zv'jezde ne utrnu sjajne!
C'jelo selo do sad preveselo
Snuždilo se — sramota je crna!
Od onoga poranoga doba
Ti me pusti mučit žedju ljutu,
Pa se kriješ pred sv'jetom i ljudma
Po grmovju kano šara guja,
A sv'jet zbori — staru majku kori,
Starješine već se podigoše,
Žao im je roda i plemena,
Našeg doma nikad omražena."

„„Što sam kriva, zbori, majko moja,
Zar me tkogodj zatekao na zlu?
Svjema žao, što ljubim junaka —
Malo takih rodila je majka!
Nu de majko ono vedro nebo
I zv'jezdice na njem titrajuće,
Nut mjeseca — kako pliva lako,
Mladjan momče tek od osam danâ,
Danica ga prati zv'jezda sjajna
Po 'noj stazi, gdje no ogovora
Nikad ne bi — niti biti ne će,
Svjetlom stazom ona ti se šeće —
Kô ja mlada za junakom svojim,
Jer ga ljubim — za to se ne bojim;
Pa ti reci onoj zv'jezdi sjajnoj,

Digitized by Google

Neka skrene sa staze i puta:
Ako l' skrene — skrenuti ću i ja,
Kô danica ljubi svog mladjaka —
Tako i ja Radana junaka!""

Tiha nojca naprela je predje,
Po Gorštacim zaklopila vedje;
Ali nije Pašićevoj Dragi,
Golemi ju pritisnuše jadi,
Ni joj žao, što ju grde momci,
Jer se o nju redom otimaju,
Već joj žao, što ju psuju drûge,
Ljute cure, što ju Radan ljubi,
A najveća tuga joj na srcu,
Što ju kori ostarjela majka,
Svu noć Božju ne zaklopi oči,
Već uzdiše — sitne suze toči,
Ona plače, a majka ju kara:
„Ne ćeš, Drago, na ročište više,
Ni iz kuće — kad se mrak zahvati,
Već na domu dočekati prosce,
Kô i mene njekoč zatekoše!"

* * *

Kad u jutro — prije zore b'jele
Na Gorštacim Radan uranio,
Preko gore jutarnijem ladom
Krene u rod do jedine strine,
Da joj odkri, kud je namjerio
I da strina dočeka mu Dragu;

Digitized by Google

E da ne bi bilo ogovora.
Grjehota je sramotit djevojku
I poštenje starinskoga krova,
A što bake bajalice baju,
Za to Radan haje i ne haje,
Tako baju bake od iskona
I po stazam bacaju se granja,
To im mila do v'jek zadužbina,
Da dva srca razstaviti mogu,
Ne bojeć se za to proklinjanja,
Što ga saspu nesretni mladenci.

L'jepo strina dočeka sinovca:
Ogrliv ga, izljubi mu lica —
Za junačko upita ga zdravlje,
A on njojzi kano pred oltarom
Sve izkaže i srce otvori;
A kad strina sasluša sinovca,
Od Boga mu poželila sreću:
„Sretno bilo i tebi i njojzi!
U nedjelju dovedi mi Dragu,
Ne za vida, jer se bojim plaho,
Jer Gorštaci zavidna su oka,
Pa bi lako potoč potisnuli,
A ti junak opro bi se snažno, —
Čemu krvcu uzalud proljevat,
Već kad tama nad Gorštake pade,
Kad slavuji lugom zapjevaju,
Onda krišem de povedi Dragu,
Ne treba vam druga biranoga,

Digitized by Google

Bog će pratit oboje vas mladi'. —
Oj sinovče, vjenčane ti sv'jeće!
Kako rekoh, tako i udesi,
Dovedi mi Pašićevu Dragu,
Sve ju hvali malo i veliko,
Ne bi li se i ja pohvalila;
Čuvat ću ti ljubu do vjenčanja,
Svjetovati kano svoju kćercu."

Kad no Radan založio nješto,
Sa strinom se milo oprostio.

Već i sunce nagnulo se sjajno,
A on krene stazom zelen luga
Preko gore na Gorštake svoje.
Pràvce li je zamako za goru,
Sunce sjelo, mrak se hvatat stade,
A dok stiže na brdo uz njive
I dok česme dohvati se ladne,
Crna nojca na Gorštake pade —
A na nebu mjesec se pomoli;
Puste čame livade i njive,
Nigdje nikog', sve na domu svome,
Sjelo selo večer večerati,
A on sjedne kraj studene vode
Živom željom željkujući Dragu.
Iz kamena bistra voda bije,
Pa u plitki potočić se jagmi,
Po gladkome prudju romoreći,
Srce budi Radanu u grudim',
Radan dahne iz dubine srca,

Digitized by Google

Očima se na Gorštake hita,
Pa tihoma željkovati stane:
„Zasjaj zv'jezdo moje tamne noći!
Svani raju, u kome uživam, —
Ti dok svitaš — mračak izčezava,
Doklen cvjetaš — za me nema vaja,
Dodjoh, dušo, da ti šapnem tiho,
Kô slavújak u gorici slavki,
Kada sjednu na ljeskovu granu,
Kuda ćemo — na koju li stranu."

Večer miri brda i doline,
Svakom stvorku sladak pokoj daje,
Al' Radanu nove nepokoje;
Mrka mu je kano bez mjeseca,
Bez mjeseca i sjajnijeh zv'jezdâ,
Jer se njeg'va ne ukaza zv'jezda,
Pa već junak na dočeku kivan,
Svakojake slutnje ga obl'jeću,
Već se pjetli selom razpjevaše,
A nje nema — niti od nje glasa,
Podiže se na junačke noge,
Pa će njenom običajnom stazom:
Lavež pasa pozdravi ga prvi
Za tim grohot nekih zlikovacâ
Iza voća Pašićeve kuće.
Tik pred ljesom ugledao Dragu,
Tek ju pozrev, ona odmaknula,
Dva tri puta sad obadje obor,
Plaha momčad razbjegnu se širom,

Digitized by Google

Jerbo znadu Radana junaka,
Da ne umje šale niti igre;
Al' ne vidje ni Dragine sjene,
Samo čuje grohot iza br'ježka,
Huku muklu prezira i rugla,
A i paščad sve to jače laje,
Pa još više ogorči ga smjelost,
Kad mu neki posprdno doviknu:
„Zaman momče, obilaziš ljese,
Došo sokô — ugrabio Dragu,
Ljepši sokô, nego l' kobac suri,
Iz sela se, Radane, požuri,
Il' će selo krvarinu plaćat;
Ni j' nam žao srebra ni žutakâ,
Već nam žao tvoje puste glave!"

Škrinu Radan — zaman škrinu bolan,
Zaman ljutav podbila mu lica;
Jer junaci iza grmlja grde
Kano vrebci na sokola snažna,
A nijedan na oko se ne da,
Već kad lane — zamakne za grane.

Stisnu pjesti, zaroči se ljuto
Na Gorštake i na Dragu svoju,
Pa ju kune, nevjerom ju krivi:
„Ljubi Drago — koga ti je drago!
Ja ću ljubit Grkinjicu mladu,
Kod Grkinje pijuć rujno vince,
Pijuć vince a ljubeći lice!"

Digitized by Google

Pa se dade na iztočnu stranu,
Gdje no šuma hrastova se vije,
Stazom malom pòpr'jeko se dade;
Al' i tamo, kô da ptičad divlja
Grdnim ruglom na nj se oborila,
Sa svih stranâ huka noćnih sovâ,
Tamnom gorom muklo se razl'ježe
I muklijom prekida se jekom
U daljini protivnoga brda —
Kô dah zadnji vjetra prolazeća;
Pa kad pade gori niz obronke,
Han mu eno — veće na dogledu:
Luč mu pravac plamsajuća kaže —
I srce mu do Grkinje mami,
Kano zv'jezda čarobna na sami.

U mehani tamburica zvoni,
Ciganče se uzvikalo plaho!
Rabadžije oko nj posjedaše,
Pijuć tanku rakiju i kavu.
„Pomoz Bože!“ Radan im nazove.
Božju pomoć Turci prihvatiše.
Persa namah umilno ga sretnu:
„Oj junače, odklen ti nam izbi?
Sjedni odje, daleka si puta,
Jàko taze kavu sam izpekla.“
Pa u fildžan nalije mu kave,
Radan srkne sladke iz fildžana,
Donese mu Smilja ovnovine.
Kad mu Smilja ovnovine doni —

Digitized by Google

Sinulo mu sunce pred očima,
A kad oku vatrena mostarca,
Na njoj su mu oči ostanule.
„Pij junače, u zdravlje ti bilo!“
Sbori Smilja gledeć u junaka;
Gladan Radan lomeć ovnovinu,
Na Grkinju crne oči baca,
Milim smješkom ona mu odvraća.

Mutno nebo vjetar razgalio,
Mjesec sjajni na visokom nebu
U raskoši carevati stade,
Dô i goru bl'jedo-sjajnim zrakam'
Novim ruhom sjajnim preodjenu.
Rabadžije na put spremni davno
Dobre svoje opremiše konje,
Prehodnika napr'jed proturiše
Da se glasa zvoncem muklo-vesnim
I po stazam' i bogazim' t'jesnim
I po trnju i pećini tvrdoj,
Kud im jadna sudbina dosudi
Kratkog žića — ali duge b'jede
Crnog krušca zaradjivat' koru.

Arif kucne tamburi na žicam',
Žice drhtnu — a on pjevat stade:
„U Krajini još ne rodi majka —
Što Radana kršnoga junaka,
O pô noći u mejhani pije
Pa se milo na Grkinju smije;
U Grkinje plahovite oči

Digitized by Google

Zaniješe Radana junaka, —
Alaj cure, sestrile ju vile!
Tovar zlata svak' joj pogled vr'jedi,
A srdašce pô careva blaga!"

Persa već se sklonu u sobadjak,
Tek što leže, san ju oborio;
Smilja osta sa Gorštakom sama
U razkoši noćnog razgovora,
Uza nj sjedne — pijuć s' njime vino,
Pa kad rani zapjevaše pjetli —
Stanu piti šerbe i rakiju.
Ciganče se smirilo već davno,
Nakitiv se vina i rakije.

Radan Smilju ogrlio desnom,
Pa joj sbori i vjerom se kune:
„Srce Smiljo, hoćeš poći za me,
Ljubiš li me, sunce ogrijano?"

„„Vjere hoću, birani junače,
Preko gorâ i prek sinja mora!""

„Nisam Arap, da te vodim 'namo —
Preko mora, gdje no sunce pali,
Već na moju staru djedovinu,
Gdje ćeš mlada uživati lada!"

Rujno vince ogrijalo srce,
Grli Radan Grkinjicu mladu,
Pa iz grla junačkog zapjeva:
„Zoro b'jela, magla te odn'jela!
Prerano si b'jeliti počela;

Digitized by Google

Tek danica pokaza mi lica —
Blistaj svojih rumenih ružicâ,
Zdravstvuj zlato, odlazit je meni —
Sretna bila, svate dočekala!
S Bogom, Perso, krčmarice dobra!
Kad će sjutra akšam mrače pasti,
Odvest ću ti jedinicu milu
U Popovce do Gavrila popa,
Da pretečem svu Gorštačku momčad,
A ti Smiljo Gorštačke djevojke!"

Dan već svanu, zvona već se čuju
Sitne stoke po obroncim' brda,
Po livadam već i kose zveče —
A tek Radan iz mejhane krenu.
„Osvetih se — udavaj se, Drago!
A ja svoje poumirih srce,
Nek' se znade, što vjera valjade."

Doklen sunce na pô neba stade,
Svud se veće glasovi raznose,
Da izprosi Radan Grkinjicu
I da će ju do veče odvesti
Jedni — vamo — a drugi: onamo,
Kamo li će — na koju li stranu,
Tog' ne umje pravo kazat nitko.
Žali Draga i suze proljeva,
Niti r'ječce s nikim ne govori,
Niti može slušat razgovorâ
Niti lica pred sv'jetom pokazat;

Digitized by Google

Ak u polju — popr'jeko ju glede,
Ak na domu — jošter veće b'jede,
Jer se majka na nju oborila:
„Zar ne rekoh, jogunice jedna,
Da se maneš noćnijeh sastanka?
Jer tko ima stida i obraza,
Na domu će djevojku zateći,
A ne krišem mamit na ročište;
Čim ćeš sada pokrit ova lica,
Na koja ti mraz sramote pade?
U rod bježi, da te nema ovdje,
Da pred sv'jetom ne obaram oči!“

* * *

Nješto ruha pokupila Draga,
Pa pred majku jecajući dodje;
Poljubi joj milohranu ruku, —
Dobru majku suze propanuše,
Kô po srca da joj se odkide,
Nit' je kune — niti blagosiva.

Ode Draga u rod u Dragočaj,
Da ne sluša ruga ni sramote,
Da si mile već ne cv'jeli majke;
Al u srcu osveta joj tinja —
Oh da joj se svetiti moguće —
Jali njemu jali suparnici,
Skinula bi koprenu sramote
Sa obraza i sa kućnog krova.

Digitized by Google

Ode Draga bez bojazni svake
Pokraj kule Hadži bega Sulje,
U koga je srce kô dan dobri,
Još ni mravka uvr'jedio nije,
Kmetovima i otac i majka,
A sirotam kano žarko sunce,
Što no sije svakome jednako.
Ode Draga bez bojazni svake
Pokraj kule, pa će niza br'ježak
Brzim krokom zelenijem gajem,
Pa se pusti u seoce malo,
Što ga ljudi Dragočajem zovu.
Pred kućom ju teta dočekala,
Širi ruke i ogrli Dragu,
Pa joj ljubi probl'jedjela lica.
Na pragu se Draga sustavila
I na pragu gorko zaplakala.
„Drago moja, kako je na domu,
Da li zdravo majka ostarjela?“
„„Zdrava majka, pa ti pozdrav šalje.
Teto Višnjo, smiluj de se meni
Ako znadeš, što je Bog i pravda!
Na Gorštacim živjeti ne mogu,
Jer sramota prikrila mi lica,
L'jevo li se ili desno krenem,
Svaka staza zastrta sramotom,
Ista majka iz kuće me gonja,
Ona majka, koja no me njegom
Njegovala kano oko svoje,

Digitized by Google

Pa bi prije oči pregorila,
Nego l' mene jedinicu svoju!" "

Višnja Dragi pomilova lica —
B'jela lica suzam orošena —
Kô l'jer b'jeli blistajućom rosom,
Pa ju pita za muke i jade;
Draga njojzi stade odgovarat,
Kidajući r'ječi uzdasima:
„„Teto sladka, pravo ću ti r'jeti!
Reci i ti, da l' sam zavr'jedila,
Da me ljudi preziru i ruže,
Da me majka od srdašca kida
I da voli živjet samohrana
Na očinskom domu premilome?
Majko moja — moje spominjanje!
Za što l' si me zamrzila plaho?
Oj Radane — moje milovanje!
Za što i ti omrzi me tako?
Jer me njetko opadnuo tebi, —
Crn mu obraz kô u vrana ptice,
Graktô i on — tko me opadnuo,
Kano gavran grakće u planini
U ladiku brsnatijeh jelâ!" "

Kada Višnja saslušala Dragu
I kad njene razabrala jade,
Za ruku je b'jelu uhvatila,
Pa ju stade tješit tješimice:
„Ajde mili zeleni pupoljče!
Ne veni mi s mraza ni omraza,

Digitized by Google

Nije tebe zamrzila majka,
Već joj tvoji jadi otežali,
Pa te šalje u rod u pohode,
Da se smiri bura i olúja,
Nad Gorštake, što no se nadn'jela; —
Eto Drago, — eto sve je ovdje,
Kô na domu tvome udešeno:
Kuća mala — kuće čadjav krovak,
Ogradica, nješto polja ravna,
Sitna stoka bez velike c'jene.
Srce blago u mile ti tete,
Ne boj mi se, ne ćeš gladovati,
Ne boj mi se, ne ćeš jadovati,
Što imadem na izpolak dadem —
I pô srca iz mojih njedarâ — —
Dušu svoju dala bi za tebe,
Oba sv'jeta dala bi za tebe,
Samo, dušo, opet se povrati
Na 'nu stazu sretnog djevovanja,
Djevovanja, tvoga carevanja,
Zaboravi tvoje puste jade;
Ako te je napustio dragi,
Ako vjerom krenuti je mogô,
Ljubio te nikad nije vjerno!“ —
„„Ljubio me . . . . .““
„Ljubio te nije. —
Šta je ljubav? Kada momak skrene,
U mejhanu, kad se srcem dade,
Ljubeć lica Grkinjice mlade,

Digitized by Google

Kada prospe i zlato i srebro,
Što ga mukom stekoše starine,
Da si kupi obljubljena lica,
Obljubljena — lica cjelivana,
Koja Turci veće obljubiše,
Pijuć pivo i mastiku ljutu;
Takav Radan i takvog poznadu
I Gorštaci i čaršija c'jela,
U kasabu kad ga put nanese
Prvi mu je korak u mejhanu,
Iz koje se ne miče do mraka,
Pa kad već se nakitio vina,
Tad hrvatku naheri na l'jevo,
Pa zapjeva kući putujući,
Kako no je Marko njekoč pjevo,
Ljuti Turad, žalostna mu majka;
A on ne zna, što govore Turci —
I kolike na nj se dižu desne,
Pr'jeteći mu oštrim noževima, —
Oj Radane momče jagunasto!
Umjeo si lukavo zamaći
Dobroj pušci a i ljutu nožu,
Ne znam sada kako li ćeš proći —
De povedi iz mejhane Smilju,
De povedi, vodi ju pred popa —
Klancem vodi kuda staze nema,
Gdje stotina čeka suparnikâ,
Da pozdrave tebe iz pušakâ
Lakim dahom olova pretežka,

Digitized by Google

Iz pušaka malih i velikih — —
Hoće li ti bit na umu tada —
I naheriv repatu hrvatku,
Hoćeš li se moći opr'jet sili,
Jal' da svoje ne izgubiš glave —
Jal' da ljube ne otmu ti Turci?
Neka bude — kako nebo sudi,
Tebi slava i Grkinja mlada,
Za to ne će zaplakati Draga!
Drago moja — i ne žali sudbe,
Tebe mladu bolja sreća čeka —
Bolje bi ti vjekom djevovati,
Nego l' snašom njegovom se zvati!"
Stoji Draga kano jela tanka,
Kad joj grane osuše se mlade,
Stoji Draga i suze proljeva,
A u srcu nješto ju zazeblo —
Kô studena da se savi zmija
Oko b'jelih djevojačkih grudi.
Baci oči na 'nu goru tamnu,
Preko koje Gorštaci su njeni,
Pa uzdahnuv Višnji progovori:

„„Teto moja, ne mrazi mi dragog,
Volila bi Radana Gorštaka,
Volila bi njeg'vom snašom biti,
Nego l' da me caricom prozovu;
Znadem, da je bolam skreno vjerom,
Jer su mene njemu opadnuli,

Digitized by Google

Pa on ode da u inad radi,
Da se sveti selu i menika,
Vodeć na dom kopilče iz hana
I sa njome tisuć sebi ranâ;
Žao mi je — povenut ću mlada
I od muke i od težka jada,
Žao mi je, da si sokô ptica
Vodi vranu — vjerenicu sebi, —
Oj Radane, oj sokole sivi!
Nije vrana za sokola hola,
Stić' će tebe tvoja sokolica,
Stići tebe a prestići vranu,
Stignut ću te, pa se dizo krilim'
Vrh oblaka do sjajnijeh zv'jezdâ —
I nad zv'jezde u nebeske dvore;
Il' strmoglav spustio se s visa
U dno pakla — još ću tebe stići,
S toboh̃ živjet il' bez tebe mr'jeti,
Volim mr'jeti, nego l' djevovati
I sramotom pred sv'jetom se zvati!""

Gledi Višnja sestrični u čelo,
Na kome se briga zabrinula —
I u oči, u kojim' se sjaju
Do dv'je zv'jezde: utjeha i nada,
A grudi joj nadimlju se plaho,
Uzburkane vjetrom uzdisaja,
Iz očijû sitne suze kaplju,
To su suze, što no blaže boli,

Digitized by Google

A iz grudi uzdah joj se kida,
To je uzdah, što prkosi buri.

Sunce već se nad vršike pušta
Visokijeh jelâ na vrh brda,
Sunce veće i za brdo sjeda —
Žarko sunce i za brdo sjelo
I prvi se mračak zahvatio,
Jošter Draga ne miče se s mjesta,
Već si grize grčevite palce,
Mirno stoji kô kamena st'jena,
A sa brda ne pomače oči, —
Već i večer nastupila mrka,
Jošter Draga ne miče se s mjesta,
Sve na goru uzpravice gleda.
Brižna teta večericu sprema,
A oko nje djeca poskakuju;
Zaman teta dozivala Dragu
I zaman ju prizivaju djeca
Umilnijem angjeoskim glasom,
Ona stoji n'jema kano st'jena.

Kad jedànak u duboku klancu
Puče puška — jeka se odzovne,
Grmnu druga trećoj na susretu,
A proz pusti večernji se mračak
Čuje bruka grlâ razdraženih,
Draga drhtne, pa uzklikne živo:
„Radan to je — Grkinjicu vodi,
— Stoj sokole! — Sokolice evo!
Moj je v'jenac — v'jenac prvijenac!“

Digitized by Google

Doklen Višnja iz kuće poleti,
Draga eno — kano munja hitra
Niz obronak izčeznu u mraku.

Puška pušci gromom se odziva,
Nasta sječa u bogazu t'jesnu,
Vrišti Smilja kano guja ljuta
U proc'jepu — kad se pustu nadje;
Vrisak čuti i rzanje konja,
Kletve čuti nebo parajuće —
I pomagaj — težko uzdisanje,
Mniš: na — sad odronit će se brda
I zatrpat klanac jadikovac,
U kome se krv nevina lije . . . .
Da bi za što — već za žensku glavu.

Tek se Draga prikučila klancu,
Presta sječa — — al po crnoj noći
Radan pješke, svatovi pred njime,
Radan pješke svatovi za njime,
On u sr'jedi — vodi Grkinjicu —
I na ravan iz klanca izvodi,
Gdje no mjesec bl'jedosjajnim zrakam'
Obasjao livadu zelenu.
Radan klikne: Zdravo svati mili,
Zaman Turci posjedaše st'jenje —
I na broju zaman bi ih više,
Al' junačke desnice ne klonu,
Imati će vrani i gavrani
Sutra dosta prebirati kosti!

Digitized by Google

A ti, Smiljo, ne plaši se, zlato,
Za ovaka kad ideš junaka,
Smiljo moja, smilje i bosilje,
Ti ćeš meni na Gorštacim' cvasti,
Kano cv'jetak cvast' i mirisati!"

Jošter Radan ne doreče pravo,
Ni svatovi ne ijuknu zdravo
Posl'je boja slavom opojeni —
Eto Drage iznenada tud'jer,
U b'jelome ruhu djevojačkom
Kroz tananu mjesečinu munu —
Kano avet tajom medj' svatove,
Zvonkim r'jekom iz grlašca viknu:
„Padaj h'jeno, suparnice grdna —
Amo v'jenac — to je moj prvjenac!"
Kano ljuta lavica se sori
Na Grkinju — kosu čupajući,
B'jeli v'jenac sa glave joj trgnu;
Smilja ciknu a svatovi haknu,
Ciknu Smilja i zavapi: „Bože!"
Ne zna Radan u prvome trenu,
Da pred njime stoji mirno janje —
Prva ljubav — prvo milovanje.

Na iztoči hitra munja sjeknu,
Kô da sl'jedi u povodu munju,
Pa se maši noža iza pasa,
Silom b'jesnom mane rukom desnom,
Prsnu krvca po b'jelome ruhu,
Vrisnu Draga — pod noge mu pade,

Digitized by Google

Držeć v'jenac — mili svoj prv'jenac,
Crnu zemlju bóna ljubit stade.

„Što učini?“ — jedan svat zaviknu,
„Ubio si jedinu u majke!
Ala brate, ako Boga znadeš!
Sve Gorštake zavio u crno,
Majka će te proklinjati njena —
I u gori ptica će te kleti,
Svaka kaplja prolivene krvi,
Svaka praška krvlju orošena,
Svaka travka, koja tud'jer nikne —
I nebesa eno te proklinju;
Ljubila te Pašićeva Draga,
A ti bráco krenuo si vjerom,
Krivo sudeć srce plemenito —
Ubojice! de opravdaj sada
Grozno djelo, što si počinio —
Tuj pred nama, — nama odgovarat
Pred svijetom i pred silnim pašom
Za tu zv'jezdu što no sad utrnu,
Koja no je sjala nad Gorštacim' —
Kô danica zv'jezda nad oblacim'!“

Groznu kišu suzâ žalostinka
Prosu Radan nad nevinom žrtvom,
Koljeno mu klecnu pokraj Drage,
Bl'jedo čelo pomučeno mukom
Stade Radan cjelivati njeno,
Pa se trže — nedjelo ga kori —
I rukama plahoma zalama:

Digitized by Google

„Prosti Bože! — Što sam učinio!
Krv me ova u planine gonja,
A sad s Bogom, mila braćo, s Bogom!
Pozdravite nejaka mi brata,
Rec'te, da sam Boga uvr'jedio,
Da sam dušu svoju izgubio!“
Ljubi Radan sve svatove redom —
Ne svatove, već svjedoke tužne
Na mejdanu tužnom i krvavom,
Pa se vine u tamne planine,
Kano sokô izgubivši drugu,
Jecajući po zelenu lugu.

Doklen Radan na strméni stiže,
Daleko se odmaknula Smilja —
Kradom zv'jeri kroz bogaze prodje,
Odvedena — ali pogrdjena,
Bez vijenca ko mahnita leti,
Da si majci izpovjedi jade;
Al' kad druma već se prihvatila,
Tužan prizor pred očim joj puče:
Plamenom se han već zaodjenu,
Iz plamena varnice se siplju,
A dim gusti oblačine stvara,
Pa se vije pod nebište tamno,
Kano lava iz paklena zjala;
Mašuć Smilja rukam na okolo,
Dva tri puta oko nj obtrčala,
Kano lepir oko plamne sv'jeće

Digitized by Google

Dok ne takne krilima se plama —
I u plamen ne poteče sama,
U plamenu veće Smilja gori . . . .
Prasak čuješ gredâ i dasakâ,
Al od Smilje piska ni jauka.

Kada b'jeli svitat poče danak,
Kad se ptice probudiše gorom,
Kad se zvoncem prehodnici vesnu
Pred bijelim krdom po obroncim',
Kad no kosci pognaše se lukom,
Ibrin-hanu ni spomena nema;
Gomila tek pepela razsuta,
U pepelu kosti izgorjele,
Grob to Persin i njezine Smilje.
A kad prvi zapadnjak je duno,
Raznio je pepeo od kosti,
Nad kojima grakću gavranovi —
Gavran grakće — ali se ne hrani,
Sve što lolam ostade u hanu,
Sve to plamen progutnô je vrući —
. . . Što ljepota, što ti milovanje?
Kano rosa — kada sunce grane:
Sunce grane — rosice ne stane.

Tužno majka na svom domu cv'jeli,
Kano ptica kad izgubi ptìče,
Tužno cv'jeli majka na Gorštacim,
Vidajući rane jedinici,
Sve što bake melema imadu,

Digitized by Google

Sve prebira i na ranu vije;
A kad mjesec mladjakom se javi,
Podiže se sa ležaja Draga,
Bježi kuću, bježi majku svoju —
Medju ljud'ma života joj nema
V'jenac nosi cv'jeća povenuta —
I jabuke srčike zelene,
Pa na groblju utjehe si traži,
Redom vije na krstove v'jenac —
I jabuke redomice niže,
Cv'jeće trga u v'jenac upliće,
Krišem luta, pa si v'jekom pjeva:
„Aj ti v'jenče, mili moj prv'jenče!“

* * *

Već se gora zaodjenu listom
I doline travicom zelenom,
Zelen gorom ptice propjevahu,
A dolina ovcama se osu;
Gorštacima glas se tužan razni,
Da je Radan po izdaji pao;
Pod javorom — pod junačkim krovom
Družba ga je zemljom zagrnula
I topole krst mu usadila,
V'jencem Draga krst mu okitila —
I pod v'jencem — svojijem prv'jencem
V'ječni sanak usnula je mila.

U Sarajevu, 1887.

Digitized by Google

Pogibija Hasan-paše.

Boj kod Siska 22. juna 1593. g.

I.

V'jeće čini Hasan paša silni
Usred Bišća grada bijeloga;
Mrke svoje oborio oči,
Mrče čelo namrštio plaho,
Kô sto misli da je pregô sada
Tek u jednu zamisliti miso.

Oko nj sjeli po dušecim' mekim
Pouzdani sve prvaci prvi
Na divanu i na bojnom polju:
Bezi silni, agalari zgodni,
Barjaktari, buljukbaše slavni
I muftije, mule i ćatibi;
Čini v'jeće, da im kaže svjema
Živu želju sultan Amurata.
Pa kad svoje podigao vedje
I crnijem pogledao očim',

Digitized by Google

Nasta tiša u odaji pustoj,
Kô da u njoj žive duše ne bi;
Svi u čelo junačko mu glede
I čekaju, što će paša r'jeti,
Kakav haber iz Stambula doni,
Jer je svjema slušat zapov'jedi —
Što on hoće, ono svaki sl'jedi

„Čujete l' me, moji sokolovi,
Desno krilo neustrašne vojske!"
Donih ferman iz Stambula grada
Od sultana silnog Amurata,
Da saberem sve vjernike naše
I da otmem — što oteto nije,
Jer je bane od Hrvatske strane
Okrenuo vjerom i poštenjem,
Pogazio ugovore tvrde,
Što je sultan uglavio bješe
Sa Rudolfom kraljem njemačkijem.
Bog nas posla, pobjeda je naša:
Bišće evo u našim je rukam',
Ode Lamberg glavom bez obzira,
Roblje silno i oružje svjetlo
Bojna sreća nama nam'jenila,
Sva su pusta polja pokrivena
Lešinama i dušmanskim glavam',
A što živo od kaurâ osta,
Razbjeglo se gorom i planinom.
Gjurgjev danak tek što svano nije,
Gora će se listom zaodjeti,

Digitized by Google

Pod svakijem busom u planini
Dušman kleti zakloništa ima;
Težko onud' vojsci prolaziti,
Gdje grm svaki gujsko gnjezdo krije.
B'jeli Sisak htjedosmo osvojit . . . . .
Zar nas sreća bojna ostavila?
Nije sreća, već je hila bila —
Sad još jednom i do crne zemlje
Sravniti nam mačem, vatrom živom
Sve — što nam se òprijeti pregne!
A tako mi dina i imana!
Još jedàred — tvrd će Sisak pasti:
Siščanim' ću kititi duvare
Lešinama djece prv'jenacâ,
A djevojke na poklon odvesti
Pred koljeno cara Amurata,
Neka cara u Stambulu dvore
L'jepe kćeri hrvatskoga roda;
Pa ću preći valovitu Savu
I bijeli Zagreb pòzdraviti
Lakim prahom i olovom težkim —
I Bakača uhvatiti bana,
Al' mu ne ću skinut glave s' rama,
Već ga živa u Stambul odpremit,
Da ga vide Osmanlije ljute,
Pa da vode Erdedija bana
U mektebe i medrese prve,
Da ga uče knjige alkorana,
Ne bi l' bane prevrnuo vjerom —

Digitized by Google

Dobar junak i junačkog roda,
Da je Turčin — rodila ga majka!
Tako meni moje turske vjere,
Osvojit ću sve gradove redom
Sve od Save pa do brze Drave,
Od Triglava pa do Biograda!“

Kô da plamom junačkijeh grudi
On zapali srca u odaji,
Svi iz jednog pokliknuše grla:
„„Tako pravo, naš čestiti paša,
Neka gine — tko je vjere ine!““

Opet paša podigao oči,
Pa na l'jevi pogledao nugô
Na muftiju Selima effendi —
Pa ga blagim ponudio r'ječim':
„De effendi, otvori čitabe!
I potraži u dubokom moru
Silne knjige našeg alkorana:
Kojim nam je udariti putem?“

Težkom rukom — a laganim kretom
Mašio se starac zbiljna čela
Pokraj sebe svojijeh čitabâ,
List po listak prebacio knjige —
I razabrav što mu čitab kaže,
Poče zborit proračanskim duhom:
„Na nebesim' polumjesec sjaje,
Sjajna zv'jezda do nj je zatreptala,
Ta je zv'jezda, naš čestiti paša,

Digitized by Google

Sjajna zvijezda tvoje bojne sreće;
Ona tvoje razsvjetljuje staze —
I ti nama poput zv'jezde sjaješ,
Stupaš napr'jed poput prehodnika
Izpred krda b'jelijeh ovaca;
Tvojim sl'jedom tvoja četa stupa,
Tvojim tragom zelen-trava sane,
Pobjednik si u svakome boju,
Pobjednik si — to ti čitab kaže. —
Počuj de me, čestiti naš paša!
Šta još ima u čitabu tome:
Ima ovdje, — crna slova pišu,
Da zaišteš i pomoći druge,
Jerbo paša tek pašaluk jedan
Svojom vojskom osvojiti može;
Piši knjige na koljenu svome
Svojom rukom i razborom svojim,
Pa je podaj knjigonošam' hitrim,
Da je nose i na ruke dadu:
Jednu knjigu ugarskome paši,
Drugu knjigu slavonskome paši,
Treću knjigu uzdanici čvrstoj
Vjernom drugu u Hercegovinu,
A četvrtu knjigu šarovitu
Krbavskome i ličkome paši;
Neka dižu vojsku sa sv'jeh stranâ —
Kano jesen list sa voćnih granâ,
Pa pohiti u ravninu onu,
Gdje no Sava sa Kupom se ljubi —

Digitized by Google

I na st'jenju tvrdog Siska grada
Razvi barjak zelen da se vije;
Pa se vini poljem širokijem
Preko Save do zelene gore,
Čordom ma'ni — srce zemlje rani,
Pa na Griču b'jelog Zagreb grada
Razvi barjak zelen da se vije:
Sve je tvoje od Save do Drave,
Od Triglava pa do Biograda!"

To pročita Selime effendi,
Ni ne haknu paša na dušecim',
Jer što čitab u dubini ima —
Svaki vjernik kô svetinju prima.
Svedjer šute bezi, agalari,
Barjaktari, buljukbaše slavne
I muftije, hodže i ćatibi,
Svedjer šute, upirući oči
U pašino čelo zabrinuto.
Dobro paša razum'je čitaba,
Pa se maši knjige i kalema,
Piše knjige na koljenu svome;
Četiri je knjige nakitio,
Četir' knjige — a jednoga smisla,
Ovako je paše pozdravio:
„Braćo moja, to je carska volja,
A nam' l'jepo u carevom zdravlju!
Sada nam je podignuti vojsku,
Što na pretek ima u vas ljudi,
Šaljite mi u Posavlje ravno;

Digitized by Google

Dodija nam ban Erdedi veće,
R'ječ je carsku pogazio sramno,
Okrenuo vjerom i poštenjem,
Zlo je jurve a i gore bit' će —
Ako l' tvrdi napustimo Sisak.
— Sad je zgoda, dok još kosovica
U luzima nije zapjevala,
Dok ne dunu razvigorac blagi
I goricu lišćem ne odjenu;
Sad je zgoda Sisak osvajati;
Jali će ga sam Erdedi predat,
Jal' ćemo ga vatrom iz topovâ
Uzdrmati u temelju tvrdu;
Ali jao odporniku tada,
U crno će zavit mu se majka,
Ne će žive iznijeti glave!
Pa kad tvrdi osvojimo Sisak,
Srce nam je osvojiti zemlje,
B'jeli Zagreb s onu strane Save —
I Bakača Erdedija bana
Živa odvest pred silnog sultana:
Sve je naše od Save do Drave,
Od Triglava pa do Biograda!"

Take knjige paša pripravio,
Pa doziva svoje knjigonoše;
Knjigonoše hitre, pouzdane
Klanjaju se paši do skutovâ,
A on njima stade besjediti:

Digitized by Google

„Evo vama svakom knjiga jedna,
Izvedite iz podruma dônjih
Zeku, doru, gjogu i vranina,
Opremite, konje osedlajte,
Svaka gora, strm i svaki prodô —
Vama jeste ravan i dolina,
Letom ptice letjeti je vama —
Bilo svjetlo ili noći tama!“

Do ćilima bogatih i sjajnih
Klanjaju se knjigonoše hitre,
Pa pohite u podrume dônje
I hitrije izvedoše konje,
Pa se dadu na četiri strane,
Noseć kobne knjige po Hrvate.

II.

Izmedj Une, Kupe, Save, Drave
Poljane su pokrivene duge
Dušmanima i oružjem svjetlim;
Zvona zvone po svijem zvonicim,
Pozivljući narod na molitve;
Kô da strašna kuga pr'jetit stade
Narod zdvojno u dubrave bježi,
Pusta stoje sela i ognjišta —
U planinam' traži utočišta.
Toliko se od Turčina prepa,
A još više od Njemaca silnih,
Što u pomoć pritekoše amo — —
Kaka pomoć? kad bez miłosrdja

Digitized by Google

Pl'jene kuće, otimaju dobra
I posljednji zalogaj iz usta
Zdvojnoj majci, što ga nam'jenila
Svome čedu gladnome na krilu.
Čudo samo! što je zemlja crna,
Koja hrani svako biće živo,
Mogla snosit tolike nepravde,
Da pravedan narod na svom domu
Kuka, cv'jeli, propada i gine;
Al' Bog dobri na onoj vedrini,
Koj Hrvatim razsvjetlio staze
Od Karpata do Jadranskog mora,
Davši njima novu domovinu,
Da je krče, čiste, oru, siju,
Da se umno razviju, razkrile,
Da po sebi sretnici postanu,
A po njima sretna domovina;
Al' Svemožni, koj toliko puta
Narod dobar plemenita srca —
Štitio je, utjehom napajo
I hrabrosti grudi mu podžigo:
Svemogući nit' ga u toj b'jedi
U pandžama oštrim ne napusti,
Već zapali dvostrukijem plamom
Hrabra srca junačkih Hrvata
I odlukom: jali mr'jeti slavno —
Jal' dušmanskoj odoljeti sili.

Ban Erdedi sve prvake dične
U sbor zove, da se dogovore,

Digitized by Google

Da u cara svoga gospodara
Kano uv'jek vjerni podanici,
Pomoć traže — krvlju zasluženu.

Sakupe se po izbor gospoda
Velikaši i junaci roda
U saboru, gdje se zakon stvara
I pravice naroda se štite;
Tud'jer glas svoj podigao bane,
Kô sve misli da su jedna misô
I sve ćuti u jedno se srasle,
Uglavu su tud'jer uglavili,
B'jelu knjigu tako nakitili:
„Sv'jetla Kruno, zemlje gospodaru!
Što trpismo — trpit ne moremo,
Jadi su nam težki dodijali,
Teži jadi od olova težka;
Tko će naše utješiti ljube,
Što no bježe kuće i ognjišta
U planini tražeć utočišta?
Tko umirit dječicu nejaku,
Ne uvr'jediv još ni sitna mrava,
Već ih hvata eto smrtna strava?
Tko utješit, tko li će umirit
Častne starce srebrnijeh glavâ —
Na bojištu hrabrih poput lava?
Sv'jetla Kruno, vedro nebo naše!
Mi se danas zaklinjemo ovdje
Domovinom i predacim našim,
Koji krvcu proljevahu svoju

Digitized by Google

Za svog kralja u krvavu boju,
Kunemo se uspomenom slavnom
Na junačtvo naših pradjedovâ,
Da napustit domovine mile
Ne možemo — dok je jedne glave!
I sve prije podnijeti muke —
I Turčinu pasti prê u ruke!
Svjetla Kruno, naše pouzdanje!
Tvoje srce za nas žarko sunce,
Mi ozebli sunca izgledamo,
Pomozi nam, šalji nam pomoći —
Tračak svjetla u toj tamnoj noći!“

Petnaest stotin' devedeset treća
Osvanula godinica kobna,
Krvavijeh puna uspomena
U povjesti hrvatskoga roda,
Krvavijem listom zapremljena —
Lovor v'jencem slavno okićena.

Već i kralju dodijalo bješe,
Crn mu oblak pr'jeti sa iztoči,
Sa sv'jeh strana natmureno nebo,
Jali sada — jal' nikada više
Treba snove osnovati mudre;
U Ugarsku doziva gospodu,
A svom' bratu Matiji povjeri,
Da zastupa u saboru Krunu.

Digitized by Google

Poslanici od Hrvatske strane —
Sveštenici: Zelinčaju Niko
I do njega Petrićević Gašo
Nose knjigu sabora hrvatskog,
Punu jada i čemera ljuta,
I posljednjeg vapaja za pomoć,
Da ju dadu na koljenu kralju:
Jal' da ledom vječnijem ih satre,
Jal' sunašcem milosti ogrije.

III.

Krvi puna struji tiha Una,
A preko nje silna vojska vrvi,
A pred vojskom gázi Hasan-paša,
Da još ono pokosi i satre,
Što preosta od posljednje vojne,
Da uzdrma u temelju tvrdu
B'jelog Siska tvrdju utvrdjenu.
Uzduž Kupe na prostrane njive
Natisnu se vojska kano more;
Po njivama, gdje no zelen strni
Proljetnijem daždom okrepljene
Navještahu blagoslovnu žetvu,
Razapeše čadorove svoje,
Namjestiše topove i vojsku.

Sve Pokuplje vojska uhvatila,
Natisnu se čador do čadòra,
A u sr'jedi čador ponajviši;

Digitized by Google

Pod čadorom prostirak od čohe,
A po čosi ćilim od kadife,
Na ćilimu dušeci od svile,
Na dušecim bogatim i sjajnim
Sjedi paša ponosito, holo;
Konjic mu se po poljani voda,
Ugrezo je u strn do koljena,
Njiskom njiska, pjenu prebacuje
Preko griva i gojnijeh sapi'
I pločama o zemljicu bije,
Čupajući zelenu pšenicu,
Pa kad kada ponosito digne
Glavu svoju na vitkome vratu,
Oči svoje munjevite baci
Na junačkog gospodara svoga —
Na konjika pod čadorom pašu,
Kô da njiskom hoće da ga pita:
Gospodaru! Hoćemo li skoro
Preko njivâ, preko Kupe r'jeke,
Da te nôsâm ponosito — slavno
Po sokacim utvrdjena Siska? —
Al' još paša ne odaje glasa,
Veće sjedi i osnove snuje,
Tvrdo srce tvrdom nadom pìta,
Redom prima knjigonoše hitre
Iz Ugarske i Hercegovine,
Slavonije, Krbave i Like,
Redom prima, redom knjige uči,
A dok knjige šarovite uči —

Digitized by Google

Sa sv'jeh strana kô bujica nagla
Silna vojska prikuplja se tud'jer,
Sve se paše odazvahu paši,
Pomoć šalju pješe i na konj'ma,
Pa se četa primaknula četi —
Kô na nebu oblak do oblaka,
Da iz jednog saspe grada težka,
Da pobije, satre i uništi
Jednim mahom privr'jed ljudskih rukû
I gromovim' ognjevitim spali
Sve, što marna ljudska ruka sazda
Od šljemena pa do crnog tála,

Po taboru na širokom polju
Dim se vije nebu pod oblake,
Oko vatre posjedaše Turci,
Čibuk pale, mrku kavu srču,
U tambure sitne udaraju,
Jednozvučnom prateći je pjesnom,
Srca svoja podpaljuju plamom:
Za din sveti junački je mr'jeti!
Stade jeka poljem punanijem,
Silna jeka zila i borija;
At do ata, čovjek do čovjèka,
Pustoj strni već ni traga nema —
Kô da nikad usijali n'jesu,
Niti polje uzorano ne bi —
Sve pod pločam' igrajućih konjâ,
Sve pod stopam' oružanih diva
Poplesano, u zemlju zbijeno:

Digitized by Google

Tužna slika cvatućeg proljeća
Bez zeleni i šarenog cv'jeća!
Leti čauš na brzome atu,
U talambas udara kajišem,
Na noge se kršna momčad diže
I prihvaća gvoždja ubojnoga;
Pripališe topa haberníka —
Silnog topa Katzianericu,
Što no Turskoj pod Os'jekom vojsci
Odoljeti njekoč ne mogaše,
Prvi on se kršćanim' oglasi,
Da odoli sili i junačtvu.

Krenu vojska poljem širokijem —
Kano oblak nebom prostranijem,
Pod gradom ih podne dostignulo
I pôdnevno sunce obasjalo.

Nasta metež oko pola dana,
Leti zrnje iz tvrdoga Siska
Iz topovâ i dugih pušakâ,
Živa vatra na obijem stranam'
Sasula se u jednome trenu.
Brane Sisak do dva pobratima,
Dva junaka i dva sveštenika:
Fintić Mato do Gjuraka Blaža
I tisuća hrabrijeh Hrvata.

Puca puška a topovi riču
Sve od podne do crnoga mraka —
Pa od mraka do zorice rane;
A kad b'jeli danak osvanuo,

Digitized by Google

Po Hrvate krvavoga lica — —
Pade Fintić na tvrdome st'jenju,
Pade lave u junačkoj borbi
„Za Krst častni i slobodu zlatu".
Zdvojna strava u gradu zavlada,
S triju strana bije turska sila,
A u tvrdji tekar šaka ljudi,
A i nebo natmuri se modro:
Grmi, s'jeva, kiša se proljeva,
Bučeć Kupa valove nadmeće —
Mili Bože, strahovite sječe!
Već posljednju Gjurak nadu gubi,
Gledajući svakijem trenutkom,
Gdje se lomi kamen od kamena
I gdje gine drug do druga svoga,
Na koljena drktajući padne
I molitvom pred prijestô hiti
Na krilima težkih uzdisajâ:
„Bože moćni! Ako volja Tvoja —
Tebi možno za trenuće oka
Promijènit plač na radost našu!" —
— Istom tutanj stade konjanikâ,
Trka jaka silnijeh pješakâ;
Ban Erdedi primiče se eno —
A do nj dvije vojvode napr'jeda:
Eggenberže i Ursberže Andro,
Karlovački generale slavni.

Stade jeka brdâ i planinâ
Od gromovâ ubojnih topovâ,

Digitized by Google

Od pušakâ velikih i malih,
Nasta sječa ćorda i sabaljâ;
Jurišaju hrvatski jedinci,
S dvijuh strana prosula se vatra,
Dvostruka je u Turčina sila —
Al trostruka u Hrvata hrabrost.
Bježe Turci poljem pomamice,
B'jegom tek se spasiti još mogu
Preko Kupe mostom utvrdjenim;
Al' zle kobi! — Jekom reve Kupa,
Kô da bučna sad navješta jekom
Dan posljednji dušmaninu silnom,
A Hrvatim' pobjedu i slavu.

— — — — — — — — — — —

Most razvaljen, pobornici straga,
Smračilo se paši pred očima,
Bježe Turci i glusi i sl'jepi,
U grob živi u zdvojnosti hite;
Što ne pade od puške i mača —
U valovim' bučne Kupe svrši:
Pade vodja Hasan-paša slavni
I osamnaest hiljada Turakâ.

Opet grmnu iz plamenâ ždr'jela
Silnog topa Katzianerice — —
Al ne planu sa poljane ravne,
Ne pali ga turska ruka više,
Da njim bije gradove hrvatske,
Već ga pali pobjednica ruka

Digitized by Google

Iz tvrdjave utvrdjenog Siska,
Da se glasa od Kupe do Drave,
Od Triglava pa do Biograda:
Da je bane od hrvatske strane
U Pokuplju izpod b'jelog Siska
Ukopao — kô junaka slavno —
Hasan-pašu svoga dušmanina.

Pogibija Hasan-paše kod Siska jest historička istina, koju priznava povjest svjetska i na po se turska, a niti narodna tradicija ne priča drugačije.

Auersperg (Ursberg) Andrija, sin Vuka Engelberta, bijaše karlovački general. Umro 1594.

Eggenberg bijaše pod konac 16. stoljeća bečki Kommandant u bojevima proti Turcima.

Katzianerica zvao se glasoviti top, što ga Turci oteše pod Osijekom Kršćanima.

Habernik = top glasnik, Lärmkanone.

„U talambas udara kajišem"; talambas bijaše sprava od tuča, podapeta kožom a privezana o jabuku na sedlu Kada bi vojska imala polaziti, onda je čauš udarao po njemu bičem.

Hila, lukavstvo ar. riječ.

Muftija, sudac.

Mula, sudac.

Ćatib, pisar.

Iman, vjera.

Din, vjera.

Kalem, pisaće pero od trske.

Digitized by Google

Gdje je što?

Strana

Sarajevu 3
Crven-kapi 5
Jataganu 6
Malim puškam 8
U slavu odkrića spomenika Nj. Ces. Kr. Apoštol. Veličanstvu Franji Josipu I. podignuta u Bos. Brodu 10
Bosanskoj Krajini 13
U spomen Ivanu Franu Jukiću 16
Na selu 19
U spomen braći Slovencima 21
Liji 23
Lubanji 25
Mojoj želji 28
Zabludjeloj braći 31
Prisojkinja 32
Domovini 35
Čemu pamet, ako nemaš srca? 36
Željkovanje proljeća 38
Odjek na domoljubni osjećaj 39
U slavu Ivanu vitezu Trnskomu 41
San 44
U samoći 47
Iskrenost 49
Dvije svete ploče 50
Na grobu Aleksandra Maksimilijana Seitza 55
Vjenčanomu vijencu 59
Marin dragoljub 60
Noćne pjesmice 64

Digitized by Google

Momu uzoru 70
S Bogom noći! 71
Krnja pjesma 72
Vjerna ljubav vijekom živi 74
Tri žrtve 75
Angjelina 78
Na susretu 79
Radi kite cvijeća 82
Nadžak osvete 88
Hajduk Gorštak i ljuba mu Draga 104
Pogibija Hasan-paše 139

Digitized by Google

Izpravak.

Na strani	redak	mjesto		čitaj:
14.	16.	svjetni	—	*cvjetni.*
17.	3.	već	—	*vrh.*
22.	11.	svih	—	*vrh.*
30.	7.	Il	—	*Ili.*
59.	3.	tvoga	—	*troga.*
83.	23.	nebeska	—	*nebesna.*
84.	1.	obru	—	*oboru.*
89.	9.	prostan	—	*prostran.*
94.	9.	drugo	—	*drugog'.*
108.	25.	presta	—	*prestah.*
130.	27.	bolam	—	*bolan.*
133.	11.	Mniš: na — sad odronit će se brda“		čitaj: *„Mniš: na — sad će odronit se brda.“*

Digitized by Google

08 0,82 P 256

Digitized by Google

Digitized by Google

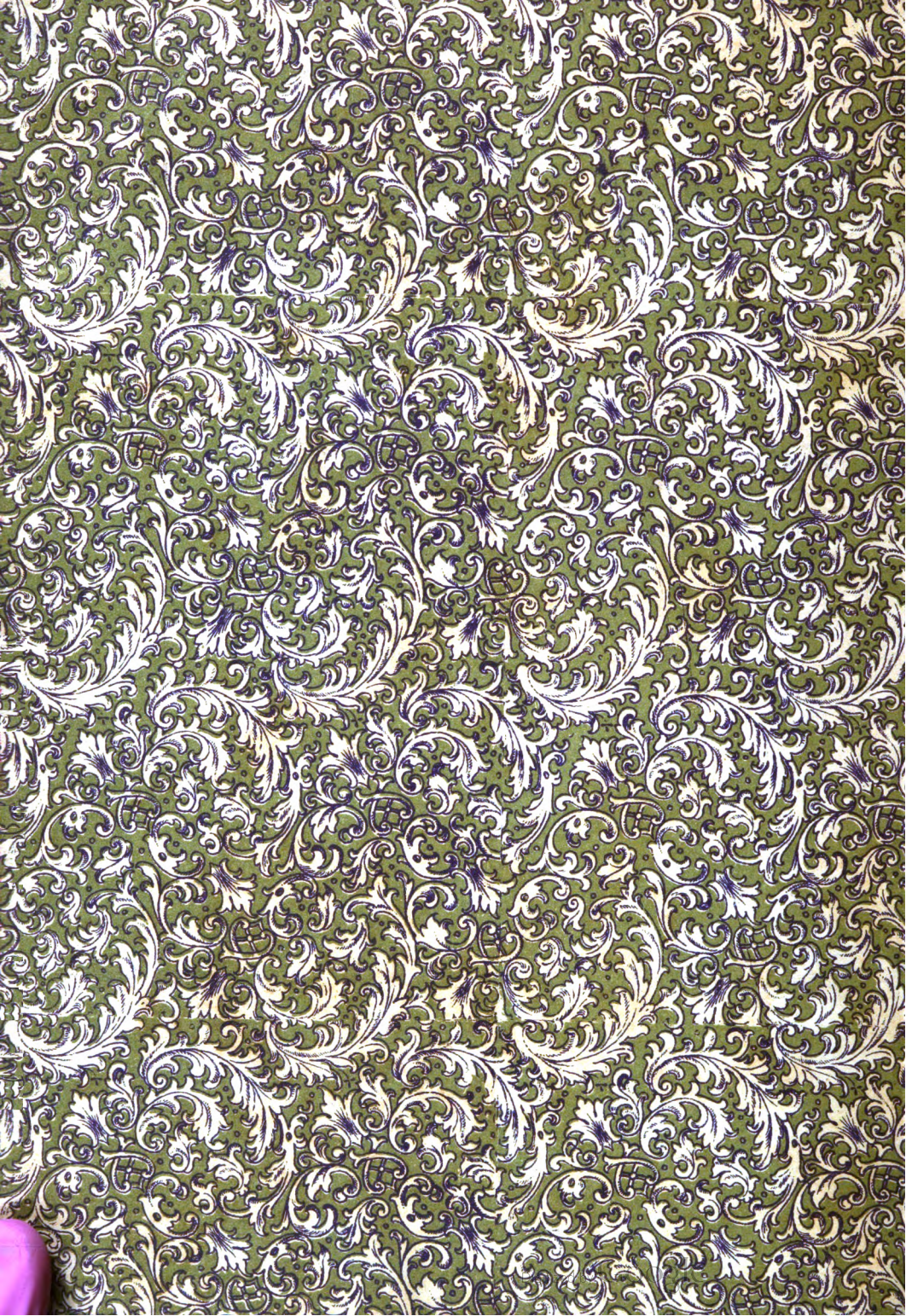

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY
A 000 053 608 6

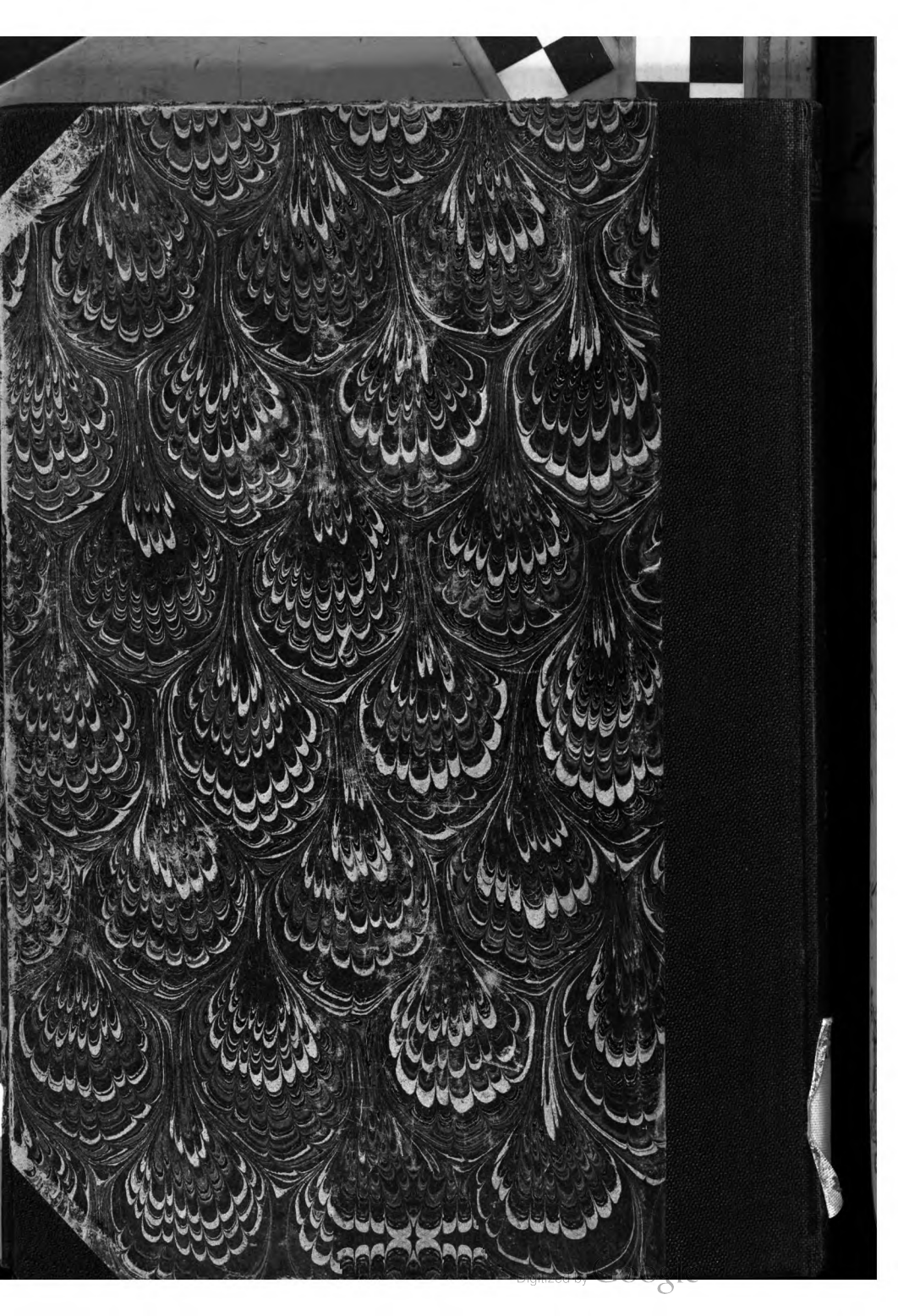
Digitized by Google

Digitized by Google